ORTODOKSİA
AHLÂKİ VE DİNİ RESALE
Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKIS
Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul — Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΗ΄.-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1943-ΤΕΥΧΟΣ 10-11

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΕΠΙ ΤΗι ΕΙΚΟΣΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εἴκοσιν ἔτη συνεπληρώθησαν ἀφ' ὅτου ὁ δημιουργὸς τῆς νέας Τουρκίας, ὁ αἰώνιος Ἀρχηγὸς Ἀτατούρκ, ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτειακῶν συστημάτων τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων ἐθνῶν καὶ πρὸ πάντων ἀντλήσας τὰ συστατικὰ στοιχεῖα ἐκ τῆς μεγάλης ψυχῆς καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς του διανοίας, ἐγκαθίδρυσεν ἐν τῇ Τουρκικῇ Πατρίδι τὸ Δημοκρατικὸν Πολίτευμα.

Τὰ διαρρεύσαντα εἴκοσιν ἔτη, πεπληρωμένα λαμπρῶν καὶ θετικῶν ἔργων, ἐπιτελεσθέντων εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τῆς συνολικῆς ζωῆς, ἐστερέωσαν τὰ θεμέλια τοῦ νέου τούτου πολιτειακοῦ οἰκοδομήματος. Οἱ ἰθύνοντες τῆς Χώρας, ἐμφο-

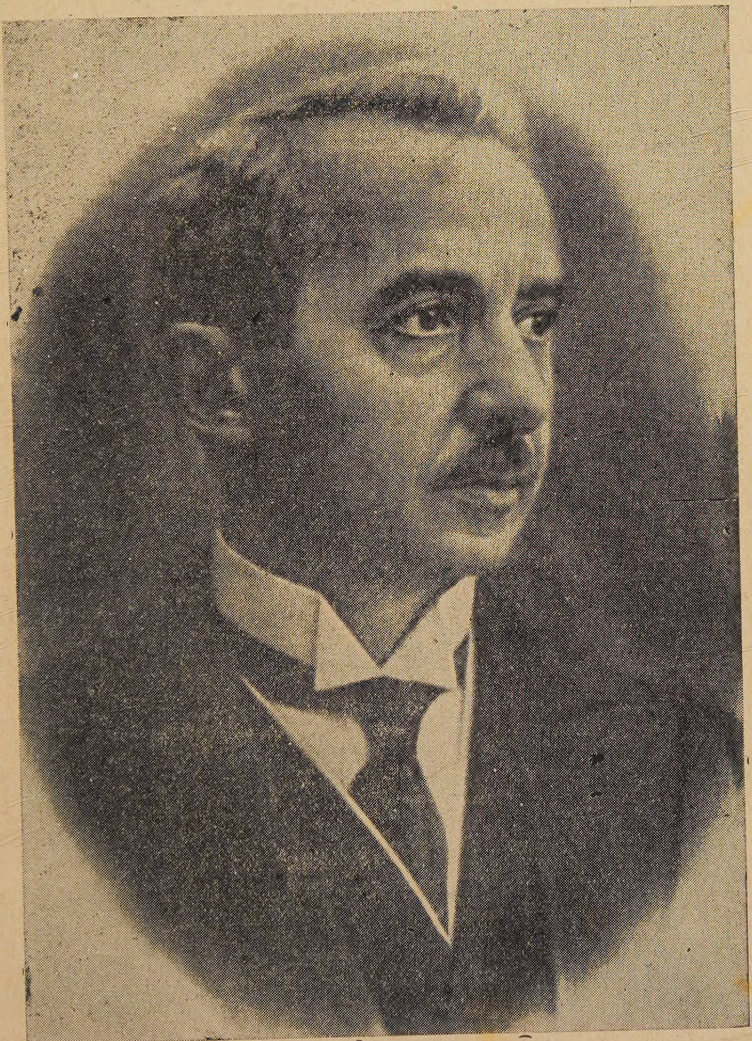
ρούμενοι ὑπὸ ἁγνῶν ἰδανικῶν, ὑγιοῦς ἀναπτύξεως καὶ ἁρμονικῆς προόδου τῶν τέκνων τῆς Πατρίδος, ἀόκνως εἰργάσθησαν κατὰ τὰ εἴκοσιν αὐτὰ ἔτη πρὸς ἀρτίαν ἐπεξεργασίαν καὶ τελειοποίησιν ὅλων τῶν τμημάτων—πολιτικῶν, οἰκονομικῶν, ἐκπαιδευτικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἄλλων—τῆς μεγάλης κρατικῆς μηχανῆς. Τοιουτοτρόπως ἐγκαίρως ἐτοποθέτησαν τὸ νέον

Ὁ Ἴνονου εἶναι τὸ σύμβολον τῆς τουρκικῆς ἑνότητος.
Ὁ ἀσφαλέστερος ὁδηγὸς τῆς ζωῆς εἶναι ἡ Παιδεία.
Γνώριζε τὸν ἑαυτόν σου καὶ γνώρισέ τον εἰς τοὺς ἄλλους.
Μὴ λησμονεῖς τὴν χθὲς διὰ νὰ ἀντιληφθῇς καλῶς τὴν σήμερον.
Ὁ εἷς δι' ὅλους καὶ ὅλοι διὰ τὸν ἕνα.
Τὰ μεγάλα ἔθνη γεννοῦν τοὺς μεγάλους ἄνδρας.
Τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος ἐξοφλεῖται διὰ τῆς ἐργασίας.
Ὁ ὀκνηρὸς δὲν εἶναι καλὸς πατριώτης.
Πάντοτε πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὸ καλόν, τὸ ἀληθές.
Ὁ ἀμαθὴς δὲν εἶναι τέλειος ἄνθρωπος.

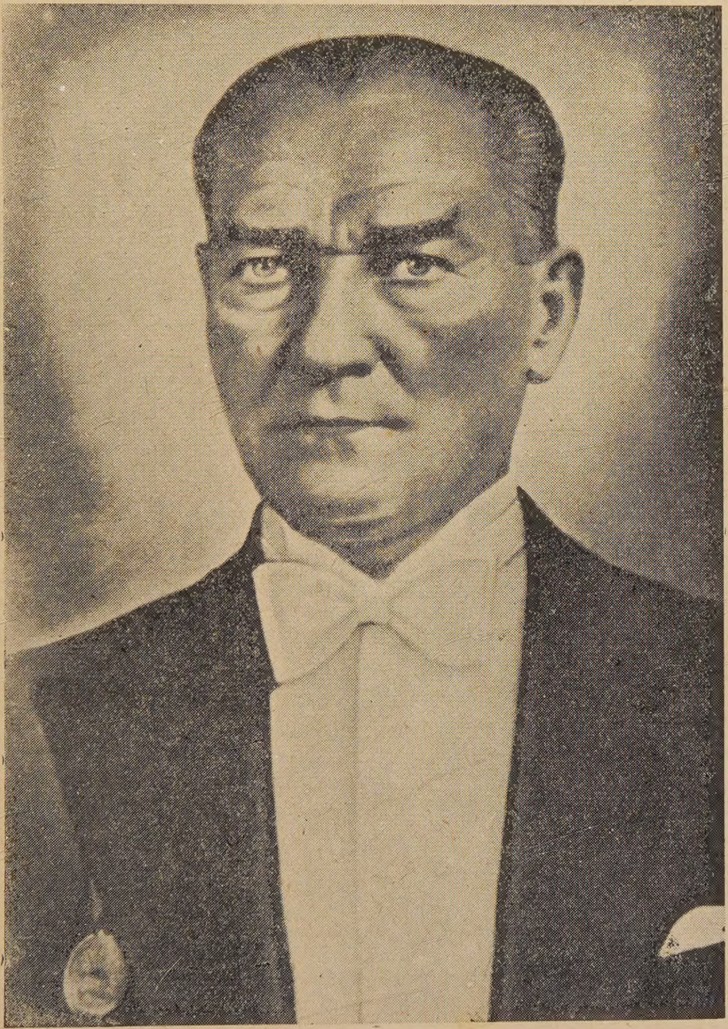
Κράτος ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν ἀκμαζόντων Δημοκρατικῶν ἐθνῶν, κατέστησαν σεβαστὸν τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος καὶ προσείλκυσαν τὴν γενικὴν πρὸς τὴν Χώραν ἐκτίμησιν.

Φυσικὸν προϊὸν τῆς νέας ταύτης τάξεως ὑπῆρξαν πλεῖστοι ὅσοι θεσμοὶ εἰσαχθέντες εἰς τὴν Χώραν καὶ φέροντες τὴν σφραγῖδα τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας, ὅλων δηλ. τῶν οὐσιαστικῶν στοιχείων τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος. «Πάντων καιριώτατον, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ἡ ἀνθρωπίνη εὐγένεια καὶ ἡ ἐλευθερία».

Ἡ «Ὀρθοδοξία» ἀπολαύουσα ὑπὸ τὸ δημοκρατικὸν καθεστὼς τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐλευθερίας, μὲ χαρὰν ἀνεκλάλητον χαιρετίζει τὴν χαρμόσυνον ταύτην ἑορτὴν καὶ εὔχεται ἔτη μακρὰ εὐτυχίας εἰς τὴν Δημοκρατικὴν Πατρίδα.

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΙΣΜΕΤ ΙΝΟΝΟΥ

Ο ΑΙΩΝΙΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ ΑΤΑΤΟΥΡΚ

ΕΠΙΣΗΜΑ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Μετὰ μεγάλης λαμπρότητος καὶ πανδήμων ἐκδηλώσεων ἑωρτάσθη τῇ 29ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐν ἁπάσῃ τῇ Χώρᾳ ἡ εἰκοστὴ ἐπέτειος τῆς Δημοκρατίας.

Ἐπὶ τῇ εὐσήμῳ ταύτῃ εὐκαιρίᾳ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπηύθυνε πρὸς τοὺς ἰθύνοντας τὴν Χώραν, συγχαίρουσα καὶ εὐχομένη, τὰ κάτωθι τηλεγραφήματα:

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Δημοκρατίας Ἰσμὲτ Ἴνονου
Ἄγκυραν.

Ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἐπετείῳ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ Χώρᾳ ἡμῶν ἀπευθύνομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ θερμὰ καὶ ἐγκάρδια ἡμῶν συγχαρητήρια. Ὁ γοργὸς ρυθμός, μεθ' οὗ ἡ προσφιλὴς ἡμῶν Χώρα βαδίζει ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν τῇ ὁδῷ τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀμέριστον ἐπισπᾶται τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν πάντων τῶν τέκνων τῆς Πατρίδος πρὸς τοὺς Δημιουργοὺς τοῦ νέου καθεστῶτος. Χαρίζοιτο ὁ Ὕψιστος τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ἔτη ὡς πλεῖστα ἐν ἀστεμφεῖ ὑγείᾳ πρὸς συνέχισιν καὶ τελείωσιν τῶν μεγαλειωδῶν ὑπὲρ τῆς προσφιλοῦς Πατρίδος ἡμῶν βουλῶν Αὐτῆς.

29. 10. 943 ***Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Βενιαμίν.***

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ Πρωθυπουργῷ Σουκροῦ Σαράτσογλου
Ἄγκυραν.

Ἐπὶ τῇ εἰκοστῇ ἐπετείῳ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ Χώρᾳ ἡμῶν ἀπευθύνομεν τὰ ἐγκάρδια ἡμῶν συγχαρητήρια τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι, τῷ δεξιῷ καὶ ἀκαμάτῳ συνεργάτῃ τοῦ λαοφιλοῦς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ἐν τῷ ἔργῳ τῆς μεγαλειώδους ἀναδημιουργίας τοῦ Ἔθνους. Εὐχόμεθα τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι ἔτη μακρὰ καὶ ὑγείαν παρὰ Θεοῦ, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν Πατρίδος.

29. 10. 943. ***Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Βενιαμίν.***

Τῷ Ἐξοχοτάτῳ Ὑπουργῷ τῶν Ἐσωτερικῶν Χιλμῆ Οὐράν
Ἄγκυραν.

Ἀπευθύνοντες τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐξοχότητι τὰ θερμὰ ἡμῶν συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Δημοκρατίας ἐν τῇ Χώρᾳ ἡμῶν, εὐχόμεθα Αὐτῇ ὑγείαν καὶ ἔτη μακρὰ παρὰ Θεοῦ, ὅπως συνεχίσῃ ἐπὶ μήκιστον προσφέρουσα τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας Αὐτῆς τῇ προσφιλεῖ ἡμῶν Πατρίδι.

29. 10. 943 ***Ὁ Ρωμαῖος Πατριάρχης Βενιαμίμ.***

Τὰ Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια πρὸς τὴν Νομαρχίαν τῆς Πόλεως διεβίβασεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος, μεταβὰς παρὰ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Νομάρχῃ κ. Λουτφῆ Κιρδὰρ μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου κ. Εὐθ. Μαυρίδου. Ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη καὶ ἐν τῇ διεξαχθείσῃ ἐν Φαναρίῳ τελετῇ.

Ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Σταυρός, μία λέξις· σταυρὸς δύο ξύλα· ξύλα τὰ ὁποῖα ἕνας τυχαῖος ἄνθρωπος τὰ ἐκάρφωσε σύμφωνα μὲ τὴν διαταγὴν ποὺ ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς ἀδίκους κριτὰς τοῦ Χριστοῦ. Συνέδεσε τὰ δύο ξύλα διὰ νὰ σταυρωθῇ ἐκεῖ «ὁ πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ Ἰησοῦς», νὰ ἐμπτυσθῇ, νὰ ραπισθῇ, νὰ ὑποστῇ σκληρὰ βασανιστήρια. Ἐκεῖνος ὁ Ὁποῖος «λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει» [1]), καθὼς λέγει ὁ παρακολουθήσας τὰς δραματικὰς στιγμὰς τοῦ ἐσταυρωμένου ἀπόστολος Πέτρος. Οὔτε ὁ ξυλοκόπος ποὺ εἶχε κόψῃ τὸ ξύλον οὔτε ὁ ὑπηρέτης ποὺ ἐκόλλησε τὰ δύο ἁγιασθέντα κατόπιν κομμάτια τοῦ ξύλου, οὔτε ἐκεῖνοι ποὺ ἔδωκαν τὸ πρόσταγμα διὰ τὸ κάρφωμα τῶν δύο αὐτῶν ξύλων ἠμποροῦσαν νὰ φαντασθοῦν τὴν σημασίαν καὶ τὸν συμβολισμόν των. Δύο τεμάχια ξύλου ἐχώρισαν τὴν Ἀνθρωπότητα ἀνὰ τοὺς ἀχανεῖς αἰῶνας τοῦ βίου της εἰς δύο χωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων μέρη· διήρεσαν τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου εἰς δύο περιόδους ἐντελῶς διακεκριμένας, εἰς τὴν πρὸ Χριστοῦ καὶ τὴν μετὰ Χριστὸν περίοδον.

Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὁ συμβολισμὸς τῆς μεγαλυτέρας καὶ ριζικωτέρας πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μεταβολῆς ποὺ εἶδέ ποτε ὁ κόσμος· ἡ παράστασις καὶ ἔκφρασις τῆς ἀνυπολογίστου σημασίας ὑπερφυσικῆς εὐεργετικῆς δυνάμεως. Ὁ σταυρὸς φανερώνει τὴν σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ· σημαίνει τὸ μυστηριῶδες εἰς τὸν Γολγοθᾶν πάθος τοῦ Θεανθρώπου, τὸ ἀκατάληπτον μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς Ἀνθρωπότητος. «Σταυρός, ἔλεγεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος, σταυρὸς ξύλον εἰς οὐρανοὺς ἀνάγον καὶ ὑψηλοὺς ἐργαζόμενον·» καὶ «σταυρὸς ἀπὸ τοῦ βυθοῦ τῆς κακίας ἀνασπάσας, εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς ἀνήγαγε.» [2]) Ἡ ἐπιστήμη τοῦ σταυροῦ, ἡ μελέτη τοῦ μεγάλου δράματος τοῦ Γολγοθᾶ, καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἀνώτερον· τὸν κάμνει νὰ πλησιάσῃ πρὸς τοὺς ἀγγέλους, ἄξιον τῆς δαβιτικῆς φράσεως, «ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους.» Διὰ τῆς μελέτης πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου γίνεται ὁ ἄνθρωπος ὑψηλὸς κατὰ τὴν ἀντίληψιν, κατὰ τὰ φρονήματα, κατὰ τὰ αἰσθήματα. Ὡπλισμένος μὲ τὰ ὅπλα τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐφωδιασμένος μὲ τὰ ἄυλα πτερὰ τῆς ἀνωτέρας ἀνθρωπίνης δυνάμεως, ὠθούμενος καὶ ἀπὸ τὴν θείαν πνοήν, φθάνει εἰς τὰ ἰλιγγιώδη ὕψη τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς. Φθάνει ἐκεῖ ὅπου εὑρέθη ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅταν ἔλεγε· »***Χριστῷ συνεσταύρωμαι ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ*** Χριστός.» [3])

---

[1]) Α. Πέτρου, β. 23.

[2]) Migne, τόμ. 56 στ. 313 καὶ τόμ. 49 στ. 407.

[3]) Γαλ. β, 20.

Ὁ Σταυρὸς ἔχει καὶ ἄλλην ἔννοιαν· εἶναι ἡ σταύρωσις, ἡ καταπολέμησις, ἡ ἐκμηδένισις τῶν παθῶν μας· ἡ ἀποβολή, ἡ ἐκρίζωσις κάθε αἰσθήματος, σκέψεως, διαθέσεως ποὺ δὲν συμφωνεῖ μὲ τὰ ἰδανικὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὅ,τι δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ τὸ ἀποτινάξωμεν, νὰ τὸ ἀπομακρύνωμεν ἀπὸ τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Ἡ ἐκρίζωσις τῶν ἐλαττωμάτων καὶ τῶν παθῶν μας προϋποθέτει μάχας καὶ πολέμους ἐσωτερικούς· ἡ ἐφαρμογὴ ἐξ ἄλλου τῶν ὑψηλῶν ἀρετῶν, ἡ πρᾶξις τοῦ ἀγαθοῦ προκαλεῖ τὴν ἀντίδρασιν τῶν κακῶν ἀνθρώπων. Σταυρὸς λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ ἀνάγλυφος παράστασις τῶν θλίψεων καὶ τῶν διωγμῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν χριστιανῶν. «Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, γράφει ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ.»[4]

Ὅταν ὑποφέρωμεν διὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅταν πάσχωμεν διὰ τὸ δίκαιον, ὅταν διωκώμεθα ὡς ἐνάρετοι γινόμεθα μιμηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνος ἐβροντοφώνησε· «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.» Εἶσθε μαθηταὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου· πάρετε τὸν σταυρόν σας· ἑτοιμασθῆτε διὰ τὸν βίον τῶν στερήσεων, τῶν θυσιῶν, τῶν ἀγώνων. Μὴ δειλιάσητε, μὴ ἀποθαρρυνθῆτε· «μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ δειλιάτω»·[5] προχωρεῖτε· ὁ δρόμος ἀνηφορικός, κουραστικός· δὲν θὰ περιπατεῖτε ἀλλὰ μᾶλλον θὰ ἀναρριχᾶσθε, θὰ τσαγκρώνετε. Ὅταν θὰ κουράζεσθε, ἀτενίζετε πρὸς τὸν ἰδικόν μου σταυρόν· θὰ ἀνακουφίζεσθε, θὰ ἐξακουλουθεῖτε τὸν τραχὺν δρόμον σας μὲ μεγαλυτέραν προθυμίαν καὶ μὲ θερμότερον ἐνθουσιασμόν.

Ἄλλως τε ἀκόλουθος, μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, σημαίνει μιμητὴν τῶν ἔργων τοῦ Ἐσταυρωμένου. «Ἀκολουθεῖν τῷ Χριστῷ, ἑρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων, πάντα τὰ παρ᾽αυτοῦ κελευόμενα ποιεῖν.[6]» Ἡ χριστιανικὴ ἀρετὴ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν χαρὰν καὶ τὴν ψυχικὴν ἠρεμίαν. Ὁ χριστιανός, ὁ πράγματι ὡς νοητὸν κλῆμα φυτευμένος εἰς τὴν ἄμπελον τοῦ Χριστοῦ, ἄλλως αἰσθάνεται καὶ κρίνει τὰ συμβάντα τῆς ζωῆς. Αἴρων τὸν σταυρόν του κρατεῖ διάφορον ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους μέτρον καὶ κριτήριον. Ὅταν πάσχῃ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης εἶναι πεπεισμένος ὅτι πάσχει ὑπὲρ Ἐκείνου ποὺ εἶπε. «ἐγώ εἰμὶ ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή.» Δι᾽ αὐτὸ καὶ χαίρει. Εἰς κάθε βῆμα τῆς ζωῆς του ὁ ἀκολουθῶν μὲ ἐνθουσιασμὸν τὸν Χριστὸν ἐπαναλαμβάνει ὡς ἐπῳδὸν τὰ λόγια· «ὑμῖν (=εἰς σᾶς τοὺς χριστιανούς) ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ

---

4) Α. Καθολ. β. 21.

5) Μάρκ. Η. 34.

6) Ὁμιλία ξγ'. εἰς Ματθ.

πάσχειν.» 7) Ὁ χριστιανὸς ὑποφέρει, ὑφίσταται θλίψεις, τὰ πάντα ὑπομένει, κάθε ἡμέραν σταυρώνεται, «ἀποθνήσκει», διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὰς ἀνωτέρας πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀξίας, ἐκείνας ποὺ παρέχουν μεγάλην τιμὴν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν. Ἀγωνίζεται διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν «ἀγαθὴν μερίδα», τὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χρήσιμον καὶ ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Προσπαθεῖ, πυργωμένος ἐπάνω εἰς τὸν βράχον τῆς πίστεως, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς καρτερίας, νὰ ἐνισχύσῃ, νὰ ἐξυγιάνῃ καὶ στολίσῃ τὸ ἀνώτερον ἐκεῖνο μέρος τῆς ἐσωτερικῆς του ὑπάρξεως διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς εἶπε· «τί ὠφελήσει ἄνθρωπον ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» 8)

Βαδίζομεν «αἴροντες» τὸν σταυρόν μας καὶ στεφανωμένοι μὲ τὸν ἀκάνθινον στέφανον, μὲ τὸν στέφανον τῶν θλίψεων καὶ τῶν πικριῶν. Τοιοῦτον στεφάνι φέροντες εἰς τὴν κεφαλήν μας ὑποκλινόμεθα πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου. Προσευχόμενοι παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς σταλῇ ἀπὸ τὸν ἡγιασμένον καὶ μυστηριώδη σταυρόν του δύναμις· δύναμις μεγάλη ποὺ θρυμματίζει καὶ ἐκμηδενίζει τὰ βουνὰ τῆς κακίας καὶ ἀδικίας καὶ σκορπίζει παντοῦ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀληθείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εἰρήνης. Γονυπετεῖς πρὸ τοῦ θαυματουργοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου καὶ κρατοῦντες τὴν νοερὰν λύραν τοῦ προφητάνακτος τονίζομεν ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης τοὺς φθόγγους· «ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην.» 9)

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

---

7) Φιλιππησίους α΄. 29.
8) Μάρκ. η΄. 36.
9) Ψαλμὸς οα΄. 3.

Ο ΘΕΣΜΟΣ
ΤΩΝ ΣΥΣΣΙΤΙΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Συσσίτια σημαίνοντα ἀρχικῶς ***τράπεζαν*** κοινὴν καὶ δημοσίαν, ἔπειτα δὲ συνεκδοχικῶς καὶ τὸ ***μέρος*** ἔνθα παρετίθετο ἡ τράπεζα αὕτη, ἔτι δὲ καὶ τὸ ***σύνολον*** τῶν σιτιζομένων, ὑφίσταντο ἀπ' αἰώνων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι. Ἐξ αὐτῶν πρῶτοι ὑπῆρξαν οἱ Δωριεῖς καὶ ὕστερον οἱ Κρῆτες καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ διοργανοῦντες συσσίτια. Τούτων μετεῖχον μόνον ἄνδρες ἐνήλικοι, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ὠνομάζοντο συνήθως ***ἀνδρεῖα*** ἢ ***ἀνδρεῖα φειδίτια***, (ἐκ τοῦ φείδεσθαι, ἐπειδὴ ἦσαν λιτὰ) ἢ ἁπλῶς ***φιδίτια*** καὶ ***φιλίτια***, ὡς γεύματα προσφερόμενα μεταξὺ φίλων. Προκειμένου ἰδίως περὶ τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ σύσσιτοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀπόσχωσι τῆς κοινῆς ταύτης τραπέζης χωρὶς νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς ὡρισμένας ποινὰς καὶ τοῦτο, διότι ὁ θεσμὸς οὗτος ἀπετέλει πολιτικὴν διάταξιν ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν διὰ τῆς συνεστιάσεως ἐξίσωσιν πάντων τῶν ἀρρένων πολιτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐζητεῖτο παρ' αὐτῶν αὐστηρὰ στρατιωτικὴ πειθαρχία καὶ σεβασμὸς εἰς τὸν ἐν λόγῳ θεσμόν, τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ὁποίου ἐξήσκουν ὡρισμένα ἐπίσημα πρόσωπα.

Ὀλίγον ἀργότερον φέρονται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τηροῦντες τὸ ἔθιμον τῶν δημοσίων συνεστιάσεων. Τὸ γνωστὸν ***πρυτανεῖον*** ἦτο εἶδος συσσιτίου συγκεντροῦντος ὡρισμένας τάξεις πολιτῶν, τοὺς πρυτάνεις, τοὺς ἀεισίτους (δημοσίους ὑπαλλήλους), τοὺς ξένους πρέσβεις καὶ τοὺς διὰ δημοψηφίσματος καλουμένους εἰς σίτισιν. Ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν αἰώνων συναντῶνται ἀπόπειραι ἐπαναφορᾶς τοῦ θεσμοῦ τῶν τοιούτων συσσιτίων, ἀλλ' ἄνευ ἐπιτυχίας. Συγκεκριμένως σημειοῦται ὅτι οἱ ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1793 ἐπεχείρισαν κάτι ἀνάλογον. Μεταγενεστέρως ἡ λέξις ***συσσίτιον*** ἐπεκράτησε παρὰ τοῖς στρατιωτικοῖς σημαίνουσα τὴν κοινὴν τράπεζαν, τὴν τροφοδοσίαν, τὴν παρασκευὴν τῶν φαγητῶν, τὸ μέρος τῆς συνεστιάσεως καὶ τὸ σύνολον τῶν σιτιζομένων στρατιωτῶν. Κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους πολλοὶ κοινωνικοὶ ὀργανισμοὶ ἀνέλαβον καὶ ἀναλαμβάνουσι κατὰ καιροὺς δυσχειμέρους τὴν διὰ συσσιτίων παροχὴν θερμῆς καθημερινῆς τροφῆς εἰς ἀναξιοπαθοῦντα ἄτομα καὶ εἰς οἰκογενείας πτωχάς.

* * *

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ θεσμὸς τῶν συσσιτίων, φέρων καθαρῶς τὸν τύπον τῆς ἀδελφοσύνης, τῆς ἀλληλεγγύης, τῆς φιλανθρωπίας, δὲν ὑπῆρξεν

ἄγνωστος. Διαφαίνεται ἤδη εἰς αὐτὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος. Ἐξ ὅσων διαλαμβάνουσιν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (β.΄ 44. δ.΄ 32) συνάγεται ὅτι ἡ μεταξὺ τῶν πρώτων χριστιανῶν ἐπαφὴ καὶ κοινωνία δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν προσευχήν, τὸ κήρυγμα καὶ τὴν θείαν μετάληψιν, ἀλλ' ἐξετείνετο καὶ περαιτέρω. Παρετίθετο κοινὴ τράπεζα. Ἦτο τὸ σύστημα τῶν λεγομένων **ἀγαπῶν** (Ἰούδα 12). Ὠνομάσθη οὕτω, «διὰ τὸ ἐξ ἀγάπης γίνεσθαι ἢ ὡς ἀγάπης συστατικόν· τὸ γὰρ συνεσθίειν εἰς ἀγάπην τὴν πρὸς ἀλλήλους ἄγει τοὺς συνεσθίοντας». «Ἀρχαῖον ἔθος ἦν τὸ μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν θείων μυστηρίων **συσσίτια** γίνεσθαι καὶ συμπόσια, τῶν πλουσίων χορηγούντων τὰ βρώματα, προσκαλουμένων δὲ καὶ τοὺς πενεστέρους», καὶ ἀλλαχοῦ: «εἴθιστο ἐξ ἔθους ἀρχαίου τοῖς πιστοῖς μετὰ τὴν τῶν ἁγιασμάτων μετάληψιν συνέρχεσθαι καὶ συνεσθίειν, τῶν πλουσίων χορηγούντων τὰ βρώματα, συγκαλούντων δὲ καὶ τοὺς πένητας..., κατὰ τοῦτο τὸ ἔθος ἐποίουν οἱ πιστοὶ καὶ τότε **συσσίτια** καὶ συμπόσια, ἃ καὶ **ἀγάπας** ἐκάλουν, ὡς δι' ἀγάπην ἐκ πίστεως γινόμενα». Ταῦτα κατὰ τὸν σχολιαστὴν Ζωναράν, κατὰ δὲ τὸν Βαλσαμῶνα: «ἀγάπη καλεῖται ἡ ἀδελφοσύνη καὶ τὰ διὰ ταύτης συμπόσια», «ἀγάπαι καλοῦνται τὰ παρὰ φιλοχρίστων γινόμενα συμπόσια, ἤγουν τὰ ἁγιομνήσια».

Ἡ παρατιθεμένη τράπεζα τῆς ἀγάπης ἐξίσου πάντας τοὺς συσσίτους, τοὺς ὁμοτραπέζους. Οὐδεὶς ἐφαίνετο ὅτι ἔτρωγεν ἐκ τῶν ἰδίων ἢ ἐκ τῶν ξένων. Ξένα δὲν ὑπῆρχον, διότι ὅλα ἦσαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἴδια δὲν ὑπῆρχον, διότι ὅλα ἀνῆκον εἰς πάντας. Τοιουτοτρόπως οὔτε ὁ δίδων ἐτυφοῦτο, οὔτε ὁ λαμβάνων συνεστέλλετο· ὁ πτωχός, ἐπειδὴ εὐηργετεῖτο, διέκειτο φιλικῶς πρὸς τὸν πλούσιον, οὗτος δὲ πάλιν, ἐπειδὴ ἐτιμᾶτο, συνεδέετο περισσότερον πρὸς ἐκεῖνον. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι εἰς τὴν κοινὴν ταύτην τράπεζαν ἐπεκράτει χαρὰ καὶ ἀδελφοσύνη, τῆς ὁποίας σημεῖον ἦτο καὶ τὸ ἅγιον φίλημα τῆς ἀγάπης (Ρωμ. ις.΄ 16. Β.΄ Κορ. ιγ.΄ 12. Α.΄ Θεσσ. ε.΄ 26. Α.΄ Πέτρ. ε.΄ 14).

* * *

Ἀλλ' αἱ ἀγάπαι διέτρεξαν σοβαρὸν διπλοῦν κίνδυνον, ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικόν. Τὸν δεύτερον τοῦτον ἀντιμετώπισαν σθεναρῶς ἀπολογηταὶ καὶ συγγραφεῖς τῆς Ἐκκλησίας, οἷος Ἰουστῖνος ὁ μάρτυς († 165), Ἀθηναγόρας ὁ φιλόσοφος († περὶ τὸ 175), Θεόφιλος ὁ Ἀντιοχείας († μετὰ τὸ 180), ἡ πρὸς Διόγνητον ἐπιστολὴ (γ.΄ αἰων), Μινούκιος Φῆλιξ (γ.΄ αἰών) καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς († περὶ τῷ 240), ἀποκρούσαντες πειστκῶς καὶ ἀναιρέσαντες ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὰς ἐκτοξευθείσας κατὰ τῶν ἀγαπῶν ὕβρεις καὶ συκοφαντίας περὶ ἀθεμίτων μίξεων. Τὸν ἐσωτερικὸν κίνδυνον

ἀντιμετώπισεν αὐτὴ αὕτη ἡ Ἐκκλησία ἀναγκασθεῖσα μάλιστα νὰ λάβῃ καὶ μέτρα κανονικά.

Γνωστὸν ὅτι ἀρχικῶς αἱ ἀγάπαι, ὡς ἦσαν συνδεδεμέναι μετὰ τῆς θ. μεταλήψεως, ἐτελοῦντο ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις. Συνέβαινεν ὅμως ὥστε πολλοὶ τῶν πλουσίων, ἐπὶ παραβάσει τῆς κρατούσης τάξεως, νὰ τρώγωσιν ὅλως ἰδιαιτέρως καὶ ἄνευ τῶν πενήτων καὶ μάλιστα κατὰ κόρον, καθ᾽ ἣν στιγμὴν οἱ πτωχοὶ μὴ ἔχοντες τὰς ἀπαιτουμένας προμηθείας ἐπείνων. Τὸ ἄτοπον τοῦτο διαπιστώσας ὁ ἀπόστολος Παῦλος προέβη εἰς δριμυτάτας παρατηρήσεις πρὸς τοὺς παραχαράσσοντας τὸ ἔθος Κορινθίους. Ἦτο ἡ πρώτη ἀντιμετώπισις τοῦ ἐσωτερικοῦ κινδύνου, ὁ ὁποῖος προέδιδεν ἐκφυλισμὸν τοῦ ὡραίου ἐθίμου τῶν ἀγαπῶν. «Ἕκαστος τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει· μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας»; (Α.΄ Κορ. ια.΄ 21. 22).

Ἡ ἀταξία ὅμως ἐξηκολούθει ἐμφανιζομένη ἄλλοτε ἄλλως, ἀλλὰ καὶ πάντοτε προκαλοῦσα τὴν ἐπέμβασιν, τὴν ἀπαγόρευσιν, τὴν καταδίκην ἀπὸ μέρους τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας.

Ἤδη ἡ ἐν Γάγγρᾳ σύνοδος, τῷ 340, ὥρισεν; «εἴ τις καταφρονοίη τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συγκαλούντων τοὺς ἀδελφοὺς καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνεῖν ταῖς κλήσεσι, διὰ τὸ ἐξευτελίζειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω» (καν. ιά.΄).

Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος, τῷ 363, ἀπεφήνατο ὅτι «οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ λαϊκούς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἴρειν, διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προστρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ» (καν. κζ.΄).

Ἡ αὐτὴ σύνοδος συνεχίζουσα ὥρισεν «ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐσθίειν καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν» (καν. κη.΄).

Ἡ ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τῷ 691, ἐπανέλαβε τὸν ὡς ἄνω κανόνα αὐστηρότερον: «ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν. Οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντες ἢ παυσάσθωσαν ἢ ἀφοριζέσθωσαν». (καν. οδ.΄).

* * *

Θὰ ἦτο ὅμως πολὺ ἐσπευσμένον καὶ ἀβάσιμον ἐὰν ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνῆγέ τις τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Ἐκκλησία γενικῶς καὶ ἀπολύτως κατεδίκασε τὸ σύστημα τῶν ἀγαπῶν καὶ τὸν θεσμὸν τῶν συσσιτίων. Διότι ἡ μετὰ προσοχῆς μελέτη ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐν Γάγγρᾳ σύνοδος ἐστηλίτευσεν

ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐξ ὑπερηφανείας δὲν κατεδέχοντο νὰ παρακαθήσωσιν εἰς τὰς ἀγάπας, συγκεντρούσας πλουσίους καὶ πένητας ἀδελφούς, ἐξευτελίζοντες οὕτω τὰ ἐκ πίστεως καὶ ἀγαθῆς προαιρέσεως καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου παρατιθέμενα συμπόσια. Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ σύνοδος ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς ἱερωμένους, τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς λαϊκοὺς νὰ λαμβάνωσι καὶ φέρωσιν εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν τὰς ἀναλογούσας αὐτοῖς μερίδας, διότι τὸ τοιοῦτο προέδιδε «λιχνείαν καὶ μοχθηρίαν τῶν ποιούντων αὐτό» (Ζων.), ὡς ἐκ περισσοῦ δὲ «κατάγνωσις τῶν συνελθόντων ἐγίνετο, πολλάκις δὲ καὶ φιλονεικίαι ἐκ τούτου μέσον αὐτῶν ἀνεγείρετο» (Βαλσ.). Οἱ προσκαλούμενο ὤφειλον «μόνον ἐσθίειν καὶ ὑπαναχωρεῖν» (Ἀριστηνός). Ἡ αὐτὴ πάλιν σύνοδος καὶ αὐστηρότερον ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ ἀπηγόρευσε τὴν ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις παράθεσιν τῶν ἀγαπῶν διὰ τὰς γινομένας ἀταξίας, προκαλουμένας ἰδιαιτέρως καὶ ἐκ τῶν «ἀκουβίτων». Ἡ λέξις ***ἀκούβιτον,*** accubitum, (ἐκ τοῦ λατ. ρ. accubo) σημαίνει ***κατάκλιτον*** = ἀνάκλιντρον, θρονίον εὐρύχωρον, εἰς τὸ ὁποῖον δύναταί τις νὰ κατακλιθῇ, ***κλισίαν*** = τόπον κατάλληλον διὰ πλαγιασμόν. Ὁ Ζωναρᾶς ἐσημείωσεν: «ἡ λέξις τῶν ***ἀκουβίτων....*** σημαίνει στρωμνὰς ἡρμένας εἰς ὕψος καὶ μαλακάς...», ὁ δὲ Βαλσαμών: «***ἀκούβιτον*** λέγεται ἅπαν ἐπίθετον στρωμνῆς κατασκεύασμα εἰς ὕψος ἡρμένον καὶ μαλακόν». Αἱ ὡς ἄνω σύνοδοι ἔχουσαι ὑπ' ὄψει ὅτι «τινὲς ὑποστελλόμενοι **κλινίδια** ἐν τῷ μεσονάῳ εἰσάγειν ἢ καὶ διὰ θρύψιν (=χαύνωσιν, μαλθακότητα, τρυφὴν) πλείονα ἐποίουν ἢ ἀλλοτρόπως εἰς ἀνάπαυσιν αὐτῶν στρωμνὰς» (Βαλσ.), ἀπηγόρευσαν ῥητῶς τὴν ἐν λόγῳ ἀταξίαν, διότι «οὐ δεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ οἶκον κοινὸν ἡγεῖσθαι οἶκον» (Ἀριστ.).

Ὥστε ὄχι τὰς ἀγάπας αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς καὶ τὰ συσσίτια, **ἀλλὰ** τὰς παρατηρουμένας τυχὸν εἰς αὐτὰς ἀταξίας καὶ καταχρήσεις κατεδίκασε τότε, ὅπως καταδικάζει καὶ σήμερον ἡ Ἐκκλησία, ὅπου καὶ ἂν συνήντα καὶ συναντᾷ αὐτάς. Τὸ συσσίτιον, εἴτε ἐν τοῖς περιβόλοις τῶν ἱ. ναῶν εἴτε καὶ ἔξω αὐτῶν λειτουργοῦν, ἐπηυλογήθη πάντοτε ὑπ' αὐτῆς, ἐπελογεῖται καὶ σήμερον, θὰ ἐπευλογῆται δὲ ἀναμφιβόλως καὶ ἐφεξῆς ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ προήρχετο ἀπὸ χρηστῶν καὶ ἀνιδιοτελῶν διαθέσεων, θὰ ἐπεδίωκεν ὡρισμένους φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς καὶ θὰ ἐξειλίσσετο ἐν τάξει καὶ ὁμαλότητι. Τὸ τοιοῦτον εἶχεν ὑπ' ὄψει καὶ ὁ Βαλσαμών, ὅταν διετύπου τὰ ἑξῆς: «***ἀπὸ τῆς διαθέσεως καταδικάζεται της ἀγάπας ποιῶν, εἴτε καὶ μή.*** Κἀντεῦθεν καὶ οἱ τὰς ἀδελφοσύνας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ποιοῦντες καὶ ἄρτου μετρίου καὶ ὀπωρῶν εἰς ψυχαγωγίαν ἀπογευόμενοι, οὐκ ἐπιτιμηθήσονται». Ἡμεῖς προσθέτομεν: «ἀλλ' ἐπαινεθήσονται καὶ εὐλογηθήσονται».

* * *

Κατὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους, τοὺς ἔχοντας πρὸ παντὸς ἀνάγκην, ἀλληλεγγύη καὶ ἔμπρακτος ἐκδήλωσις αἰσθημάτων ἀγάπης, ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν ἱερὰν καὶ καθῆκον ἀπαράβατον. Διότι «θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστὶν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν» (—Ἰακ. α.' 27). Ἄλλως τί ὠφελεῖ θρησκεία καὶ ὁμολογία περιοριζομένη μόνον εἰς λόγους καὶ μὴ συνοδευομένη, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατὸν, καὶ ὑπὸ ἔργων ἀναλόγων; «Ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν: ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;» (αὐτόθι β.' 15, 16).

Τὴν πρὸς τοὺς πεινῶντας συμπάθειαν καὶ προθυμίαν συνιστᾷ ὁ Κύριος καὶ ἀναλόγως ἐκτιμᾷ. «Ὁρᾶς καὶ αὐτὸν τὸν ἡμέτερον Θεὸν τὰ μὲν ἄλλα τῶν παθῶν παρατρέχοντα, ἐπὶ δὲ τοῖς πεινῶσι συμπαθῶς σπλαγχνιζόμενον.» ***Σπλαγχνίζομαι γάρ***, φησίν, ***ἐπὶ τὸν ὄχλον.»*** Διὸ καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ κρίσει, ἔνθα προσκαλεῖται τοὺς δικαίους ὁ Κύριος, τὴν πρώτην τάξιν ὁ μεταδοτικὸς ἐπέχει· ὁ τροφεὺς προστάτης τῶν τιμωμένων· ὁ τὸν ἄρτον χορηγήσας πρὸ πάντων καλεῖται· ὁ χρηστὸς καὶ εὐμετάδοτος πρὸ τῶν ἄλλων δικαίων τῇ ζωῇ παραπέμπεται... ὁ ἀσυνείδητος καὶ φειδωλὸς πρὸ πάντων ἁμαρτωλῶν τῷ πυρὶ παραδίδοται» (Μ. Βασίλειος).

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μία τῶν καλλιτέρων ἐμπράκτων ἐκδηλώσεων τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἄλλους εἶνε καὶ τὸ χορτάζειν ἐν κοινοῖς συσσιτίοις τοὺς ὀρφανούς, τὰς χήρας, τοὺς πένητας, τοὺς ἔχοντας ἐν γένει ἀνάγκην θερμῆς καθημερινῆς τροφῆς, μία δὲ τοιαύτη ἐκδήλωσις καὶ ὀργάνωσις φιλανθρωπικὴ παρακολουθεῖται μετ' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν ὑπολείπηταί τι νὰ λεχθῇ σχετικῶς πρὸς τὴν διαρκῆ καὶ ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῶν τοιούτων φιλανθρωπικῶν ὀργανισμῶν, τῶν συσσιτίων, τοῦτο ἀπευθύνεται ἐν εἴδει προτροπῆς καὶ συστάσεως πρὸς τοὺς ἔχοντας καὶ δυναμένους νὰ συμβάλωσιν εἰς τοῦτο: δότε «ἕκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός» (Β. Κορ. θ.' 6).

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Η ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ

Ὁ Σταυρὸς εἶναι ἡ θύρα τῆς σωτηρίας. Ὁ Χριστὸς λέγει: «Στενὴ εἶναι ἡ πύλη ἡ φέρουσα εἰς τὴν ζωήν». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὅποιος θέλει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ἂς σηκώσῃ τὸν σταυρόν του καὶ ἂς ἔλθῃ μαζί μου». Ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς, ἡ ἀληθινὴ ἐπιστήμη. Ἡ μεγαλυτέρα ἔκφρασις τῆς ἀγάπης. Ὁ Ἰησοῦς λέγει: «Κανένας δὲν ἀγαπᾷ περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δίδει τὴν ζωήν του διὰ τὸν ἀγαπώμενον».

Τὰ μεγάλα ἀγαθὰ τῆς ἀνθρωπότητος: ἡ ἐλευθερία, ἡ δικαιοσύνη, ὁ σεβασμὸς τῆς ἀξιοπρεπείας τοῦ ἀτόμου, ἡ πίστις, οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, εἶναι τὸ ἐκχύλισμα τῶν εὐγενεστέρων καὶ ἡρωϊκωτέρων προσπαθειῶν του, τῶν καθαρμῶν γενεῶν ολοκλήρων, εἰς τοὺς ὁποίους ἔρχεται νὰ ἑνωθῇ καὶ ὁ ἰδικός μας μόχθος καὶ ἡ ἰδική μας ἀγάπη, καὶ ἡ ἰδική μας καθαρότης καὶ ἡ ἰδική μας αὐταπάρνησις. Τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ εἶναι αἱ ἀνακαλύψεις, αἱ δημιουργίαι, αἱ κατακτήσεις αἱ μεγάλαι τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν καλυτέρων της τέκνων, τῶν ἐκλεκτῶν.

«Σᾶς στέλλω—λέγει ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς του—ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων... Θὰ σᾶς μισήσουν ἐξ αἰτίας μου». Προσφέρει τὸ ποτήριόν του, διὰ νὰ πίουν οἱ πάντες, τὸ αἷμά του προσφέρει, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον. Τοὺς λόγους αὐτοὺς τοὺς ἤκουσαν οἱ μάρτυρες καὶ ἔγιναν ἀτρόμητοι, τοὺς ἤκουσαν οἱ θλιβόμενοι καὶ ἔνοιωσαν ἀκατανίκητη χαράν. Καὶ ᾐσθάνθησαν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι στοχασμός, δὲν εἶναι αἴσθημα, οὔτε πάθος, ἀλλὰ πρόσωπον, ἄνθρωπος, Θεός.

* * *

Ἡ θυσία αὐξάνει τὴν ζωήν, δὲν τὴν ἐλαττώνει, τὴν πλουτίζει, δὲν τὴν πτωχαίνει, τὴν ἐνισχύει, δὲν τὴν ἐξασθενίζει. «Ἦλθα, λέγει ὁ Χριστός, διὰ νὰ ἔχητε ζωήν, περίσσειαν ζωῆς, τὸ πλήρωμα τῆς ζωῆς, τὴν ἀληθινὴν ζωήν.» Τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ὁ νόμος τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, τὴν κακίαν, τὸ σκότος, τὴν ἀτέλειαν. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ θεῖος κηπουρὸς ποὺ κλαδεύει τὸ δένδρον τῆς ζωῆς.

Ἡ λιτότης συνιστᾶται καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην. Οἱ περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων σκάπτουν τὸν τάφον των μὲ τὰ δόντια των, μὲ τὴν πολυφαγίαν των. Τὸ ἀλκοὸλ ἔχει φονεύσῃ περισσοτέρους ἢ ὅτι ἔχουν φονεύσῃ αἱ μάχαι καὶ οἱ πόλεμοι, ὁ δὲ αἰσθησιασμὸς ἔχει ὑποβιβάσῃ τὸ ἐπίπεδον

τῆς ἀνθρωπίνης ρώμης καὶ δυναμικότητος. Ἀντιθέτως ἡ ἐγκράτεια ὠφελεῖ τὴν ὑγείαν, παρατείνει καὶ ἀνυψώνει τὴν ἀκμήν, καὶ χαλυβδώνει τὴν θέλησιν.

Ἡ θυσία ἐν συμπεράσματι σώζει τὴν ζωήν, τὴν ἀνακτᾷ, τὴν ἐξευγενίζει. Ὁ Χριστὸς λέγει: «Ὅποιος χάσῃ τὴν ζωήν του ἐκεῖνος θὰ τὴν εὕρῃ». Ὁ στρατιώτης μπορεῖ νὰ χάσῃ τὸ ὅπλον του, τὸ χέρι του, τὴν ζωήν του, ἀλλὰ σώζει τὴν πατρίδα του, γίνεται μάρτυς, γίνεται βαθμίδα τῆς κλίμακος ποὺ μεταμορφώνει τὴν γῆν εἰς παράδεισον, ὅπως τὴν ὀνειρεύονται τώρα τρεῖς χιλιάδες ἔτη οἱ προφῆται τῆς ἀνθρωπότητος. Ὑψώνονται οἱ ἄνθρωποι, ὅταν ταπεινώνωνται, κατὰ τὸ εὐγγελικὸν ρῆμα. Καὶ ὁ κόκκος τοῦ σίτου ὁ ὁποῖος ἀποθνήσκει εἰς τὴν γῆν βλαστάνει καὶ φέρει καρπὸν πολύν.

* * *

Εἰς τὸν δρόμον αὐτὸν τὸν μεγάλον τῆς αὐταπαρνήσεως ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ, διότι εἶναι πλημμυρισμένος ἀπὸ τὴν πίστιν ὅτι ὁ Χριστὸς νενίκηκε τὸν κόσμον καὶ ἀκούει τὴν φωνήν του: «Μὴ φοβηθῆτε ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μποροῦν νὰ φονεύσουν τὸ σῶμα μόνον καὶ ὄχι τὴν ψυχήν». «Ἐκεῖνος ποὺ θὰ μὲ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων θὰ τὸν ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ οὐρανίου Πατρός».

* * *

Αὐτὸ τὸ ὁποῖον δίδει ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεγάλην ἀξίαν, διότι ἑνώνεται μὲ τὰς θυσίας καὶ τοὺς καθαρμοὺς τῶν ἄλλων ὅσοι ἐμόχθησαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ μοχθοῦν καὶ προσφέρονται καὶ θυσιάζονται εἰς τὴν προάσπισιν τῶν μεγάλων δικαιωμάτων καὶ ἰδεωδῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἑνώνεται μὲ τὴν θυσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ προσκτᾶται οὕτω δύναμιν, ἁγιότητα, ἀπεραντωσύνην.

* * *

Εἰς τὴν διεξαγομένην εἰς τὴν γῆν μὲ τοὺς προφήτας, μὲ τὸν Χριστόν, μὲ τοὺς μάρτυρας, μὲ τοὺς ἁγίους, μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ μὲ τὴν συνείδησιν τοῦ συνόλου πάλην διὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς ἀληθείας κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ λάβῃ ὡρισμένην στάσιν: α´) Νὰ εἶναι ἀδελφὸς ἐκείνων οἱ ὁποῖοι μοχθοῦν καὶ ὑποφέρουν, νὰ εἶναι ψυχικῶς ἡνωμένος μαζί των. β´) Νὰ γίνηται ὁσημέραι καλύτερος, ἄξιος τῆς προσπαθείας καὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν προφητῶν, τῶν μαρτύρων, τῶν ἡρώων, τῶν ταλαιπωρουμένων, ἄξιος τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἐξαγορασθῇ. Καὶ γ´) Νὰ εἶναι συνειδητὸς φορεὺς τοῦ τελεσιουργουμένου ἔργου τῆς σωτηρίας, νὰ εἶναι τὸ ἅλας τῆς γῆς, τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ
ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΑΥΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

Ὑπάρχουν εἰς τὸ θεῖον εὐαγγέλιον λόγια τὰ ὁποῖα συνεκίνησαν καὶ συγκινοῦν καὶ ἐκείνους ἀκόμη ποὺ δὲν πιστεύουν εἰς αὐτό. Ὅσοι αἰσθάνονται πῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει κάποιαν ἠθικὴν ἀνωτερότητα ποὺ τὸν ξεχωρίζει ἀπὸ τὰ κτήνη καὶ τὸν κάμνει ὑπέρτερον ὄν, ὅσοι καὶ ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἠθικολογοῦντες διατηροῦν μέσα στὰ βάθη τῆς ψυχῆς των εὐγενῆ ἰδανικά, σταματοῦν ὅταν διαβάσουν τὰ ἑξῆς λόγια τῆς Καινῆς Διαθήκης· «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, ἡ ***ἀλήθεια*** καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάνν. 14, 6), «γνώσεσθε τὴν ***ἀλήθειαν,*** καὶ ἡ ***ἀλήθεια*** ἐλευθερώσει ὑμᾶς (αὐτόθι, 9, 32), «ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ***ἀληθείᾳ σου·*** ὁ λόγος ὁ ***σὸς ἀλήθειά*** ἐστι (αὐτόθι, 17, 17), «ἐγὼ . . . εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ***ἀληθείᾳ·*** Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ***ἀληθείας*** ἀκούει μου τῆς φωνῆς. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· τί ἐστιν ***ἀλήθεια*** ; (αὐτόθι 18, 37, 38). «***Μὴ ψεύδεσθε*** εἰς ἀλλήλους (Κολασσ. 3, 9)· «ἀποθέμενοι τὸ ***ψεῦδος*** λαλεῖτε ***ἀλήθειαν*** ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ» (Ἐφεσ. 4, 25).

Δὲν θὰ ἐξετάσω εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην τὴν ἀλήθειαν μὲ ἀντικειμενικὴν ἔννοιαν. Δὲν θὰ ἑρμηνεύσω τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον Του, εἰς τὸ θεανθρωπικόν του πρόσωπον, εἰς τὴν Αὐτοαλήθειαν. Δὲν θὰ ψέξω τὸν σκεπτικιστὴν Πιλᾶτον ποὺ εἶχεν ἐμπρός του ἀνάγλυφον τὴν ἐνσάρκωσιν τῆς Ἀληθείας καὶ ἠρώτα τί εἶναι ἀλήθεια. Ὄχι· δὲν θὰ ἀναβῶ εἰς τὰ ὕψη αὐτά· θὰ ἐρευνήσω ἁπλούστατα τὸν ἔσω ἄνθρωπον, τὴν συμφωνίαν τῶν λόγων του καὶ τῶν πράξεών του πρὸς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεώς του, τὴν ἁρμονίαν τῶ λόγων του πρὸς τὰ γεγονότα, πρὸς τὰς πραγματικότητας. Ὅλαι αὐταὶ αἱ συμφωνίαι καὶ ἁρμονίαι ἔχουν μέσα των δύο τινα· πρῶτον κἄτι τὸ ὁποῖον ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὸν καθιστᾷ πολύτιμον, τοιοῦτον ὥστε νὰ τὸν χαρακτηρίζῃ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος πολυτιμότερον ἀπὸ ὅλα παρὰ τὴν θνητότητά του·[1]) δεύτερον μίαν δύναμιν μεγάλην, μεγίστην, δύναμιν τὴν ὁποίαν πολὺ παραστατικὰ περιέγραψεν ὁ Ἔσδρας ὅταν εἶπεν «πάντων ἰσχυρότατον ***ἡ ἀλήθεια.***»

Ἴσως πρέπει νὰ προσθέσω καὶ ἕνα τρίτον στοιχεῖον ἢ μᾶλλον ἕνα τρίτον καρπὸν τῆς ἀληθείας· ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐλευθερία καὶ εὐτυχία· τὰ δύο τελευταῖα εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα. Ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν,

---

[1]) «Οὐδὲν ἀνθρώπου τιμιώτερον καὶ θνητοῦ ὄντος». Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀπ. Παῦλον. Migne τόμ. 50 στ. 509.

πού ἐνθουσιᾷ διά τὴν συμφωνίαν καὶ ἁρμονίαν τὴν ὁποίαν ἀπαρτίζουν ὁ λέγων, τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα τοῦ λέγοντος, αὐτὸς ἀπολαμβάνει τὸ εὐχάριστον αἴσθημα, τὴν χαρὰν πού προέρχεται ἀπὸ τὴν πλατωνικὴν αὐτὴν μουσικήν. Ὁ βαθὺς ψυχολόγος καὶ φιλόσοφος ἀλλὰ καὶ ἄρτιος χριστιανὸς ἱερὸς Αὐγουστῖνος γνωματεύει ὅτι ἡ εὐτυχὴς ζωὴ εὑρίσκεται, κατοικεῖ ἐν τῇ ἀληθείᾳ. «Ἡ εὐτυχὴς ζωὴ εἶναι ἡ χαρὰ πού αἰσθανόμεθα διά τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν (ἐν τῇ ἀληθείᾳ).» Καὶ ἐρωτᾷ ὁ μέγας χριστιανὸς καὶ φιλόσοφος διατί καὶ πότε οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι εὐτυχεῖς; διότι, ἀπαντᾷ, εἶναι παρὰ πολὺ ἀπησχολημένοι μὲ ἄλλα πράγματα ξένα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, τὰ ὁποῖα μὲ πολὺ περισσοτέραν εὐκολίαν τοὺς κάμνουν δυστυχεῖς παρὰ μὲ ὅσην τοὺς καθιστᾷ εὐτυχεῖς **ἡ ἀλήθεια.** Μ' ὅλα ταῦτα, ἐξακολουθεῖ ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι καὶ ἂν θέλῃ νὰ ἐξαπατήσῃ τοὺς ἄλλους, οὐδέποτε ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξαπατηθῇ παρ' αὐτῶν. Μισοῦν μὲν τὴν ἀλήθειαν ὅταν δὲν τοὺς συμφέρει, ἀλλὰ ἡ ἔμφυτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀγάπη ἢ μᾶλλον τὸ σπέρμα τῆς ἀληθείας πού ἔχουν εἰς τὰ βάθη τῆς καρδιάς των τοὺς κάμνει νὰ προσπαθήσουν νὰ ἀποδείξουν πῶς ἡ πλάνη των εἶναι ἀλήθεια. [2]

Ὁ ἄνθρωπος ἀποφεύγει τὴν ἀλήθειαν ὅταν ὁ βίος του εἶναι σειρὰ ἀνωμαλιῶν, ἀνισοτήτων καὶ ἀντιφάσεων, ζυμωμένος δηλαδὴ μὲ τὸ ψεῦδος. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὑρισκόμενος ὁσάκις συναντήσῃ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐκλαμβάνει ὡς ἔλεγχον, τὴν βλέπει ὡς φῶς ἐμπρὸς εἰς τὸ ὁποῖον θὰ φανῇ ὁλοφάνερον τὸ ἰδικόν του σκότος. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν χάνει ποτὲ τὴν αἴσθησιν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς τιμῆς τῆς ἀληθείας — περὶ τῆς τιμῆς τὴν ὁποίαν τοὐλάχιστον οἱ ὑγιῶς σκεπτόμενοι ἀποδίδουν εἰς αὐτὴν — προσπαθεῖ κἄποτε νὰ παίξῃ τὸ πρόσωπον τοῦ φίλου τῆς ἀληθείας. Ἐνδύεται τὸν διπλοῦν ἄνθρωπον, προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ καὶ παρουσιάσῃ μᾶλλον ἐνώπιον τῶν ἄλλων ἕνα ψευδὲς ἐγώ, ἕνα τεχνητὸν ἄνθρωπον ὄπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται ὁ πραγματικὸς ἄνθρωπος. Καταναλίσκει μέρος τοῦ χρόνου τῆς βραχείας ζωῆς του διὰ νὰ ὑφάνῃ ἕνα πέπλον, τὸν πέπλον τῆς ἀπάτης καὶ ὑποκρισίας μὲ τὸν ὁποῖον νὰ σκεπάσῃ τὴν πραγματικήν του ἐσωτερικὴν ὑπόστασιν. Πρὶν ὅμως νὰ ἐξαπατήσουν τοὺς ἄλλους γελοῦν τοὺς ἰδίους των ἑαυτούς.

Ἕνα ψεῦδος ἐσωτερικόν, μία δυσαρμονία καὶ παραφωνία ἐσωτερικὴ εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ μίαν ἄλλην παραφωνίαν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἔξω, πρὸς τοὺς περὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους. «Ἕνα πρᾶγμα ὑπάρχει, λέγει ὁ

---

2) Αἱ σκέψεις αὐταὶ τὰς ὁποίας μεταφράζω πολὺ ἐλεύθερα ἀποβλέπων πολὺ περισσότερον εἰς τὴν ἔννοιαν παρὰ εἰς τὸ γράμμα ἀναπτύσσονται εἰς τὸ 23ον κεφάλαιον τοῦ δεκάτου βιβλίου τῶν Ἐξομολογήσεων τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου.

Σαίξπηρ, πού πρέπει νὰ τὸ θεωρήσῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωήν του ἀπὸ ὅλα περισσότερον ἄξιον προσοχῆς· νὰ ἦναι ἀληθὴς πρὸς τὸν ἑαυτόν του· αὐτοῦ ἄμεσος συνέπεια, σὰν πῶς ἡ νύκτα ἀκολουθεῖ τὴν ἡμέραν, θὰ εἶναι πῶς δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ ἦναι ψεύστης πρὸς κανένα ἄνθρωπον.»

This above all: to thine
own self be true,
and it must follow, as the
night the day, thow canst
not then be fals to any man. (Hamlet πρᾶξις α. σκηνὴ γ.)

Τὰ δύο αὐτὰ ψεύδη συμβαδίζουν. Τὸ ἕνα ἐνισχύει καὶ συμπληρώνει τὸ ἄλλο. Οἱ δημιουργοὶ τοῦ ψευδοῦς, τοῦ τεχνητοῦ ἐγώ, εὑρίσκουν καὶ ἀπ' ἔξω ἐνίσχυσιν. Ὅταν ἦναι κοινωνικῶς ἰσχυροὶ τοὺς πλησιάζουν πολλοὶ ἐπιτήδειοι, πολλοὶ περιστρεφόμενοι καὶ αὐτοὶ πέριξ τοῦ ψεύδους.

Τοὺς τοιούτους τύπους ἐξαιρετικῶς ἐνισχύουν καὶ ὑποθάλπουν οἱ κόλακες, οἱ χαμερπεῖς ἐκεῖνοι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι εἰς ἓν μόνον ἀποβλέπουν, εἰς τὸ συμφέρον των, εἴτε περὶ τὸ χρῆμα, εἴτε περὶ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην κουφότητα περιστέφεται αὐτό. Τοὺς τοιούτου εἴδους κόλακας καὶ κολακευομένους εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ διάσημος Πασχὰλ (Pascal) ὅταν μέσα εἰς τοὺς ἀθανάτους στοχασμούς του κατεχώριζε καὶ τὰ ἑξῆς. «Μισοῦμεν τὴν ἀλήθειαν, μᾶς τὴν κρύπτουν· θέλομεν νὰ κολακευώμεθα, μᾶς κολακεύουν· ἀγαποῦμεν νὰ μᾶς ἀπατοῦν, μᾶς ἀπατοῦν.» [3]) Ὁ Ρακίνας τοὺς τύπους τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, τοὺς κόλακας, τοὺς χαρακτηρίζει ὡς μίαν μεγάλην πληγήν, ὡς «***ὀλέθριον δῶρον***», τὸ ὁποῖον ἡ θεία ὀργὴ ἀποστέλλει εἰς τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, τοὺς ὁποίους περιτριγυρίζουν οἱ ἐπιζήμιοι αὐτοὶ ἄνθρωποι.

«Détestables flatteurs, présent le plus funeste
Que puisse faire aux rois la colère céleste».

Τόσον ὁ κόλαξ ὅσον καὶ ὁ κολακευόμενος δὲν ζοῦν μέσα εἰς τὴν ἀλήθειαν. Δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν καὶ τὸ θάρρος πού μᾶς δίδει ἡ ἀλήθεια. Τόσον δὲ τῆς ἀτομικῆς ζωῆς ἡ μελέτη ὅσον καὶ ἡ φιλοσοφικὴ παρατήρησις τῆς ζωῆς τῶν διαφόρων ἐθνῶν καὶ καθόλου τῆς ἀνθρωπότητος τρανότατα ἀποδεικνύουν ὅτι ἡ τελικὴ νίκη, ὁ ὁριστικὸς θρίαμβος ἀνήκει εἰς τὴν ***ἀλήθειαν.***

Ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος (τὸν δεύτερον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα) εἶναι ὁ πρῶτος πού ἐμελέτησε βαθειὰ τὰ αἴτια τῆς ἀκμῆς καὶ παρακμῆς τῶν ἐθνῶν. Ἡ ἐπαφὴ πού εἶχε μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ παρελθὸν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ἔρευνα τοῦ χαρακτῆρος, τῆς ψυχῆς ἑνὸς ἑκάστου ἔθνους, ἡ ἀνάλυσις τῶν πράξεων καὶ ὅλων τῶν ἐκφάνσεων τῆς ζωῆς μιᾶς ἑκάστης ὁμάδος, τὸν ἑ-

[3]) Nous haïsons la vérité, on nous la câche; nous voulons être flattés, on nous flatte; nous aimons à être trompés, on nons trompe».

καμαν νὰ διατυπώσῃ τὴν ἑξῆς ἀξιοσημείωτον σκέψιν. « Τὴν ἀλήθειαν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὴν πειὸ μεγάλην Θεὸν ποὺ ἔδωκεν ἡ φύσις εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὡς κἄτι ποὺ τὸ ἐφωδίασε μὲ «μεγίστην δύναμιν.» Καί τοι ὅλα καταπολεμοῦν, προσθέτει, τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐνίοτε ὅλαι αἱ πιθανότητες τῆς νίκης κλίνουν πρὸς τὸ ψεῦδος, μ' ὅλα ταῦτα δὲν ξεύρω πῶς ἡ ἀλήθεια μόνη της χώνεται μέσα στὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἀμέσως ἐκδηλώνει τὴν δύναμίν της, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺν χρόνον σκεπασθῇ μὲ τὸ σκότος ἐν τέλει « δι' ἑαυτῆς ἐπικρατεῖ καὶ καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος. » [4])

Καὶ ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης, ὁ ὁποῖος σήμερον ἐκθειάζεται ὄχι μόνον ὡς μέγας λογογράφος καὶ ἄριστος τῆς εὐγλωττίας ἀντιπρόσωπος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος μὲ ἀνωτέρας ἠθικὰς ἀρχάς, ποὺ ἐπίστευεν εἰς τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας λέγει τὰ ἑξῆς εἰς τὸν περὶ στεφάνου ἀριστουργηματικόν του λόγον. « Θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρόν, ὡς ἔοικεν ἔστι φύσει πᾶν ὅ,τι ἂν μὴ δικαίως ᾖ πεπραγμένον.»

Ἡ ἀλήθεια ἠμπορεῖ νὰ ἐκληφθῇ κατὰ πολλοὺς τρόπους, ἀλλὰ πάντοτε κατ' οὐσίαν εἶναι ἡ ἰδία. Συμφωνία, ἁρμονία, μουσική. Εἶναι κἄτι θεῖον ποὺ ὑπάρχει εἰς τὰς πειὸ ἀπομεμακρυσμένας πτυχὰς τῆς καρδίας μας.

Ἡ ἀλήθεια ὅταν εὑρίσκῃ ἀντίδρασιν, ὅταν καταδιώκεται, ἀναδεικνύεται περισσότερον, λάμπει ἐναργέστερον, εἴτε ὡς ἀξία πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἐκληφθῇ, εἴτε ὡς πεποίθησις ἀνωτέρα, ὡς πίστις εἰς τὸ ὑπέρτατον ὄν. Διὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσιν τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδειξιν παρουσιάζουν οἱ μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ ἦναι ἡνωμένη ἀχώριστα μὲ τὸ θάρρος, μὲ τὴν καρτερίαν, μὲ τὴν ἀταραξίαν, διὰ νὰ δημιουργήσῃ ἡρωϊκὰς πράξεις.

Ὁ Ἄγγλος ποιητὴς Μίλτων διεκρίνετο μεταξὺ ἄλλων καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἐμπιστοσύνην ποὺ ἔτρεφε πρὸς τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας, ἐμπιστοσύνην ποὺ μᾶς ὑπενθυμίζει τὰ λόγια τοῦ Πολυβίου ποὺ ἀνέφερα ἀνωτέρω, καὶ ἐφρόνει ὅτι ἡ ἀλήθεια ὅταν διώκεται, ὅταν προσβάλλεται δὲν ἐξασθενεῖ, ἀλλὰ τοὐναντίον ἐνδυναμώνεται περισσότερον. Τὴν ἀλήθειαν δὲν τὴν ἤθελε δειλήν, ἀποφεύγουσαν τὴν ἐμφάνισίν της, ἀλλὰ ἐνεργὸν καὶ παρρησιασμένην. Τὴν σκέψιν του αὐτὴν τὴν διετύπωσεν εἰς τὴν περίφημον φράσιν. « I cannot praise a fugitive and cloistered virtue » (δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐκτιμήσω ἀρετὴν ποὺ ἀποφεύγει τὴν ἔμπρακτον ἐμφάνισίν της καὶ εἶναι κλεισμένη σὰν καλογρηὰ μέσα εἰς τὸ κελλὶ τῆς δειλίας καὶ τῆς ἀτολμίας.)

---

[4]) Πολυβίου Ἱστορίαι XIII, 5. Ἀναφέρεται καὶ ὑπό τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ εἰς τὸν Ἱερατικὸν Συνέκδημον σελ. 319. Γενικώτερον περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἀρετῆς ὡς ἑξῆς ἐκφράζεται καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος· « ἡ μὲν κακία κἂν τὴν οἰκουμένην ἔχῃ μεθ' ἑαυτῆς πάντων ἐστὶν ἀσθενεστέρα, ἡ δὲ ἀρετὴ κἂν μεμονωμένη τύχῃ πάντων ἐστὶ δυνατωτέρα». Ὁμιλία εἰς τὸν 7ον ψαλμόν. Migne 55 στ. 82. Εἰς τὴν τρίτην ὁμιλίαν εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν εἰδικώτερον διὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀληθείας ἐκφράζεται ὡς ἀκολούθως· «ὁρᾷς ὅτι ὁ τὴν ἀλήθειαν πολεμῶν, οὐδὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἑαυτὸν πλήττει μᾶλλον, ὡς ὁ πρὸς κέντρα λακτίζων.»

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

Τὰ ὀκτὼ πρῶτα ἠθικὰ ποιήματα ἐπεθεωρήσαμεν συντομώτατα εἰς τὸ τεῦχος τῶν προπαρελθόντων μηνῶν Σεπ/βρίου—Ὀ/βρίου πρὸ διετίας, μὲ τὴν ἐπιφύλαξιν ὅπως ἀργότερον ἐπανέλθωμεν. Περιστρέφονται περὶ τὸ ἴδιον θέμα καὶ τὰ ὀκτώ, ὅπως φαίνεταί ἀπὸ τὰς ἐπιγραφάς των, αἱ ὁποῖαι εἶναι:

Α′	***Παρθενίης ἔπαινος,***	ἐκ στίχ. 732	εἰς ἡρωικὸν ἑξάμετρον
Β′	***Ὑποθῆκαι παρθένοις,***	» 689	εἰς ἡρωικὸν ἑξάμετρον
Γ′	***Πρὸς παρθένους παραινετικός,***	» 100	εἰς μέτρον μικτὸν
Δ′	***Εἰς παρθένον,***	» 17	εἰς ἰαμβικὸν τρίμετρον
Ε′	***Πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίῳ μοναχούς,***	» 15	εἰς ἡρωικὸν ἑξάμετρον
Ζ′	***Περὶ ἁγνείας,***	» 10	εἰς μικτὸν ἀρχιλόχειον
Η′	***Σύγκρισις βίων,***	» 255	εἰς ἰαμβικὸν τρίμετρον

Οἱ στίχοι συμποσοῦνται εἰς 1818, ὥστε ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἠθικῶν ἐπῶν περιλαμβανομένων εἰς στίχους 5965, ἐξάγεται ἡ παρατήρησις ὅτι τὸ ἓν τρίτον τοῦ ὅλου, μεῖον μιᾶς ἑκατοντάδος, ἀπασχολεῖ τὸ ἴδιον ζήτημα, τὸ τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀγαμίας, τὸ πῶς πρέπει νὰ ἀσκῆται ἡ παρθενικὴ ζωὴ μοναζόντων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, διὰ νὰ μὴ φέρῃ συνεπείας ποὺ κηλιδώνουν τὴν ἰδεολογίαν τῆς καλλιτέρας ἐξυπηρετήσεως τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ.

Τὰ ζητήματα δὲν εἶναι ὅσον ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται ἁπλᾶ καὶ εὔκολα. Φαινομενικῶς ὁ γάμος εἶναι πρᾶξις τῆς ζωῆς σύνθετος καί περίπλοκος, μὲ συνεπείας προφανεῖς, μὲ συνεπείας προπαντὸς οἰκονομικὰς παρουσιαζομένας καὶ πρὸ καὶ ἀμέσως μὲ τὴν ἔναρξιν τῆς συζυγικῆς συμβιώσεως. Ζήτημα μέγα τὸ τοῦ γάμου καὶ δύσλυτον εἰς τὸν μετὰ δέους διανοούμενον τὸ τὶ καὶ τὸ πῶς καὶ ἂν καὶ ἄραγε μήπως.... θὰ ἔμενε δὲ ἄλυτος ὑπὸθεσις καὶ δεσμὸς γόρδιος ἐὰν δὲν ἔκαμνε τὴν ἁπλοποίησιν ἡ καρδία τιτρωσκομένη ὑπὸ βελῶν τοῦ πτερωτοῦ υἱοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἢ—ἐπὶ τὸ σαρκικώτερον—ἡ ἀκατάσχετος καὶ τυφλὴ ὁρμὴ τῆς σαρκὸς ὡς μάχαιρα ἐὰν δὲν ἔλυε τὸ ζήτημα τοῦ γάμου, καθισταμένου ἀπαραιτήτου κατά τινα τρόπον. Ἐνίοτε ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ τέκνον συνδέει τὰ τέως ἀσύνδετα, ὅπως συνήθως καὶ ἀντιθέτως ἡ μεταξὺ συζύγων ἀγάπη ἐπαυξάνει τὸ φίλτρον τῶν τέκνων. Ὁ οἶκος γίνεται τόπος δημιουργίας λογικῶν ὄντων καὶ πολλαπλασιασμοῦ τῶν πιστῶν, ἀλλ' ὅμως παρὰ τοῦτο ὁ λογικευόμενος νέος

διστάζει πρὸ τοῦ γάμου, φοβεῖται τὰς συνεπείας καὶ ὑποχρεώσεις του, δειλιᾶ ἐνώπιον τοῦ τρομεροῦ προβλήματος. Πρόκειται νὰ ἀλλάξῃ ὁ δρόμος τοῦ βίου, ἡ σκέψις φυσικὰ ἀπασχολεῖται καὶ ἡ προσοχὴ τεντώνεται, κατὰ τὸν νόμον τῆς ἀδρανείας, καθ' ὃν χρειάζεται προσπάθεια διὰ τὴν μεταβολὴν καταστάσεως.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ γάμος διὰ νὰ ἀποφασισθῇ συναντᾷ πλεῖστα ἐμπόδια, οἰκονομικὰ καὶ οἰκογενειακά, προβλεπόμενα ἢ καὶ ἀπρόβλεπτα, ἐμπόδια μὲ τὰ ὁποῖα συνάπτουν τὰς πρώτας μάχας αἱ καρδίαι καὶ τὰ σώματα τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδὰμ — οὓς βαρύνει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε» φυσικοῦ νόμου καὶ θείας ἐντολῆς — ἡ ἀγαμία φαίνεται ὅτι δὲν δημιουργεῖ κανὲν ζήτημα καὶ καμμίαν ταραχήν, ὡς συνέχεια προϋπαρχούσης καταστάσεως. Φαινομενικῶς ζήτημα καὶ πρόβλημα δὲν ὑφίσταται, διότι δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ τίποτε. Ὁ δρόμος δὲν θὰ ἀλλάξῃ, ἐκλογὴ δὲν λαμβάνει χώραν. Ὁ ψύχραιμος ἄνθρωπος ἔχει ὡς στόχον ποθητὸν τὴν ψυχικὴν γαλήνην καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν οἰκονομικήν του αὐτάρκειαν, μὴ ἔχων ἀρκετὴν πεῖραν τῆς ζωῆς, μὲ νοῦν πεπερασμένον καὶ καρδίαν ἀπαθῆ, καρδίαν ποὺ δὲν ἔχει δεχθῇ ἀκόμη τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ καὶ πτερωτοῦ δαιμονίου, πᾶς ἄνθρωπος ἐν ἠρέμῳ καὶ ψυχραίμῳ ψυχικῇ καὶ σωματικῇ καταστάσει οὔτε καν σκέπτεται τὸν γάμον, φοβεῖται τὰ δεσμά του καὶ εὐχαρίστως συνεχίζει τὴν περίοδον τοῦ ἀναποφασίστου.

Προκειμένου ὅμως νὰ διακόψωμεν τὴν ἀναποφασιστικότητα, πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι τὸ ἀποφασίζειν γάμον δὲν εἶναι δυσκολώτερον τοῦ δέχεσθαι ἰσόβιον ἀγαμίαν. Οἱ λόγοι τῆς δυσκολίας εἶναι πολλοὶ καὶ γίνονται περισσότεροι σὺν τῷ χρόνῳ. Ἡ ἀγαμία δὲν γεννᾷ τέκνα καὶ βάσανα, ἀλλὰ γεννᾷ ζητήματα καὶ κινδύνους φοβερωτέρους. Τὰ θύματα τῶν κακῶν γάμων εἶναι ὀλιγώτερα τῶν δυστυχιῶν τῆς ἀγαμίας. Ἐὰν ἐπὶ 100 γάμων οἱ 25 ἦσαν ἀτυχεῖς, ἐπὶ 100 ἀγάμων οἱ 75 ἐσμὲν θύματα. Δὲν στερεῖται κινδύνων οὔτε ἡ ζωὴ τοῦ φαντασιωθέντος ὅτι μακρὰν τοῦ κόσμου ἡ ἠρεμία εἶναι ἐξησφαλισμένη. Ἀφίνομεν τὴν πόλιν καὶ τὸν θορύβον, ἔγραφεν ὁ Μ. Βασίλειος ὁ ἄκρος φίλος τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν μας σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ποῦ θὰ τὸν ἀφίσωμεν; Τὰ κακὰ δαιμόνια μᾶς παρακολουθοῦν. Εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων, εἰβάλλουν εἰς τὰς μάνδρας τῶν προβάτων. Κινδύνους δημιουργεῖ ἡ ὕπουλος παρουσία των κινδύνους ἀγνώστους εἰς τὸν νεαρὸν νεόφυτον, γνωστοὺς δὲ εἰς τὸν ἐνάρετον πολιὸν ποιητήν μας,

πλεῖον γάρ τι φέρει πολιὴ νεότητος ἐχέφρων, Β'. 339

διατρέξαντα τὰ ταραχώδη νεανικὰ καὶ ἀνδρικὰ ἔτη καὶ ἐκ πείρας πλέον διδάσκοντα. Ἔγραφε τὰ ἔπη ὁ Γρηγόριος, μετὰ τὸ 54ον ἔτος. Εἶχεν ἤδη μακρὰν καὶ πικρὰν πεῖραν τῶν πραγμάτων καὶ προσώπων, ἐὰν δὲ ἐγεννᾶτο

60 ἔτη ἐνωρίτερον βεβαίως θὰ συνεφώνει μὲ τὸν Παφνούτιον καὶ ἐκ τῶν προτέρων θὰ κατεδίκαζε τὴν μὴ ἀλάθητον χειρονομίαν Γρηγορίου τοῦ Χιλδεβράνδου, τὸν ἑνδέκατον αἰῶνα.

Τὸ ἀσφαλὲς τοῦτο συμπέρασμα ἐξάγει ὁ γνωρίσας τὸν Γρηγόριον ὡς ποιητὴν κυρίως, διότι τὰ ἔπη ἐγράφησαν εἰς τὴν ὡριμωτέραν ἐποχὴν τοῦ βίου καὶ διότι τὰ ποιήματα διακρίνει μείζων παρρησία γνώμης καὶ θάρρος ἴσον μὲ τὴν σύνεσιν. Ὑπάρχουν θέματα ποὺ ἐπραγματεύθη ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὡς ἱεροκήρυξ καὶ τὰ ὁποῖα ἐπανέλαβεν ὡς ποιητής. Ὁ Λόγος εἶναι ἀναλυτικώτερος τοῦ ποιήματος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ἐξ οὗ καὶ ἐξηγεῖται τὸ τί ἐννοεῖ ὁ ποιητής μας εἰς τὸ γνωστὸν ποίημα ποὺ δικαιολογεῖ τὴν συγγραφὴν τῶν ἐπῶν τὰ ὁποῖα ἔγραψε πρῶτον διὰ νὰ γράψῃ πολλὰ δι' ὀλίγων.

Πρῶτον μὲν ἠθέλησα τοῖς ἄλλοις καμὼν
οὕτω πεδῆσαι τὴν ἐμὴν ἀμετρίαν
ὡς ἂν γράφω γε ἀλλὰ μὴ πολλὰ γράφω
καμὼν τὸ μέτρον. ***Δεύτερον*** δὲ τοῖς νέοις
καὶ τῶν ὅσοι μάλιστα χαίρουσι Λόγοις
ὥσπερ τι τερπνὸν τοῦτο δοῦναι φάρμακον...
Τρίτον, πεπονθὼς οἶδα . . . . .
. . . . οὐδ' ἐν λόγοις
πλέον δίδωμι τοὺς ξένους ἡμῶν ἔχειν . . .
Τέταρτον εὗρον τῇ νόσῳ πονούμενος
παρηγόρημα τοῦτο, κύκνος ὡς γέρων... (Εἰς τὰ ἔμμ. 33—57)

Εἰς τοὺς τέσσαρας αὐτοὺς λόγους ἐπιτραπήτω νὰ προσθέσω κοὶ πέμπτον, εὐλόγως ἀποσιωπηθέντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Εἶναι δὲ αὐτός: Πέμπτον, διὰ νὰ εἴπω καὶ μερικὰ ἄγνωστά μου μέχρι τότε ἢ γνωστὰ μὲν ἀλλὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπετο ἢ δὲν ηὐκαίρησα νὰ ἀναλύσω ὡς ῥήτωρ — καὶ δὴ ῥήτωρ νεαρὸς — ποιητικῇ δὲ καὶ γεροντικῇ ἀδείᾳ ἔγραψα εἰς τοὺς στίχους μου.

Μὲ θάρρος καὶ σύνεσιν ἐμπείρου πνευματικοῦ πατρός, ἓξ ἠθικὰ ποιήματα γραμμῇ χρησιμοποιοῦνται πρὸς παραίνεσιν τῶν μοναζόντων καὶ τῶν μοναζουσῶν καὶ τῶν ἐπιθυμούντων μεριμνᾶν τὰ τοῦ Κυρίου ἀγάμων ἐν γένει. Κυρίως δὲ τὸ Β' Ὑποθῆκαι παρθένοις (τοῖς καὶ ταῖς) ἐκ στίχων 689 ὅπως εἴδομεν, ἐνδιατρίβει ἐμπεριστατωμένως εἰς τὸ ψυχωφελὲς θέμα. Ὁ Γρηγόριος ἐγνώριζε τὰ πάντα, ὅλας τὰς ψυχάς, ὅλην τὴν νοοτροπίαν καὶ ψυχολογίαν των ἐκ ποικίλων λόγων εὑρόντων ἄσυλον εἰς τὰς ἱερὰς μονὰς καὶ μάνδρας, ἐγνώριζεν ὅλας τὰς ἀντιφάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος,

τοῦ δειλοῦ τοῦ ἀσθενοῦς τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου, ἴσως καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ἐγνώριζε τοὺς ὑφάλους καὶ σκοπέλους τοῦ παρθενικοῦ βίου καὶ πολλὰ εἶχε μετρήσει ναυάγια. Οὐδεμία μυστικὴ κακία, ἐξ ὅσων ἀναπτύσσονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῶν ἱερῶν καταγωγίων, τοῦ εἶχε διαφύγει τὴν προσοχήν. Ὑποκλίνομαι πρὸ τῆς σοφίας τοῦ ἀνδρὸς καὶ προσκαλῶ κάθε ἀναγνώστην τῶν γραμμῶν τούτων νὰ θαυμάσῃ τὸν ζῆλον καὶ τὸ θάρρος τοῦ ποιητοῦ.

Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἀρετῶν ὑπάρχουν βαθμοί. Ὑπάρχουν οἱ ὀλιγώτερον ἐλεήμονες καὶ οἱ περισσότερον ἐλεήμονες· ὑπάρχουν οἱ χλιαροὶ τὴν πίστιν καὶ οἱ θερμοί. Ἡ θερμότης τῆς πίστεως καὶ ἡ θερμότης τοῦ ὕδατος κυμαίνονται μεταξὺ μαθηματικῶς ἀπείρων βαθμῶν θερμοκρασίας. Ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης. Εἰς τὴν ἀρετὴν ὅμως τῆς παρθενίας δὲν ὑπαρχουν βαθμοί. ***Ὁ παρθενικὸς βίος δὲν ἀσκεῖναι κατὰ προσέγγισιν!*** Συνθηκολόγησις καὶ μέσαι λύσεις δὲν ὑπάρχουν. Ἢ νὰ παραιτηθῇς ἢ θὰ θυσιασθῇς. Τρίτον δὲν εἰσχωρεῖ. Ἢ θὰ παραιτηθῇς ἐξ ἀρχῆς ἀφοῦ ἀναγνώσῃς ὑπὸ τὰς γραμμὰς τοῦ Β′ ἠθικοῦ ποιήματος τὰς τρομερὰς δυσκολίας τῆς ἰδεολογίας, ἢ θὰ ὑποταχθῇς εἰς τὰς ὑποθήκας ἀνελλιπῶς διὰ νὰ συνδέσῃς ἰδεολογίαν καὶ πραγματικότητα, ἐὰν καὶ ὅσον τοῦτο εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν. Εὐκταία εἶναι ἠθική τις πραγματοποιήσιμος διέξοδος διὰ τοὺς εὐσυνειδήτους, ποὺ ἐξ ἀπειρίας ἐτόλμησαν τὸ μέγα τόλμημα χωρὶς νὰ εἶναι Ἀντώνιοι ἢ Βασίλειοι ἢ Γρηγόριοι, παρὰ νὰ ἔγραφεν ὁ Γρηγόριος τόσον ὡραῖα ποιήματα ἀλλὰ καὶ τόσον πολλὰς ὑποθήκας. ***Αἱ πολλαὶ συμβουλαὶ σημαίνουν τὰς μεγάλας δυσκολίας***, τοὺς κινδύνους καὶ τὴν πληθώραν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι δὲν κατώρθωναν νὰ τοὺς ὑπερπηδήσουν. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ Β′ ἠθικὸν ποίημα ***Ὑποθῆκαι παρθένοις*** μᾶς παρέχει αὐθεντικὰς πληροφορίας καὶ φέρει εἰς τὰ χείλη τὸ ἐρώτημα πῶς ἀφοῦ ἡ ἱστορία τῆς παρθενίας ἐγνώρισε λυπηρὰς σελίδας, πῶς ἡ ἰδεολογία ἔλαβε μορφὴν περίπου νόμου, καὶ δὴ πόσον ἀψυχολογήτως συνεδυάσθη ἡ δυσκατόρθωτος ἀρετὴ μὲ τὰ ἀγαθὰ τοῦ μείζονος βαθμοῦ. Τὸ κακὸν εἶναι μέγα καὶ βασικόν, διότι κλονιζομένου ἅπαξ τοῦ ἐφ' οὗ ἱστάμεθα ἐδάφους, γενικὸν ρῆγμα τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου ἐπακολουθεῖ, ἡ ἀγωνία τοῦ εὐσυνειδήτου ἐπιτείνεται, ἡ σκανδαλώδης ἀδιαφορία τῶν ἄλλων κρημνίζει ψυχὰς καὶ μειώνει τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, Ὅστις δὲν ἦλθε «βαρὺν ζυγὸν ἐπιθεῖναι»—κατὰ τὴν ἱστορικὴν φράσιν τοῦ Παφνουτίου ἐν Νικαίᾳ—ἀλλὰ τοὐναντίον ἦλθε νὰ ἐπιβάλῃ χρηστὸν ζυγὸν καὶ ἐλαφρὸν φορτίον.

Τὸ δεύτερον ἠθικὸν ποίημα εἶναι συνέχεια τοῦ πρώτου. Ἠμποροῦσε νὰ λείψῃ ἡ ἐπιγραφὴ καὶ νὰ θεωρηθῇ συνέχεια ἐμμέτρου ποιητικοῦ

λόγου, οὗτινος τὸ πρῶτον μέρος ὁμιλεῖ περὶ ἀνωτερότητος τοῦ ἀγάμου βίου τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τὸ δὲ δεύτερον ὑποδεικνύει τοὺς κινδύνους καὶ τὸν τρόπον τῆς διαφυγῆς τῶν ἐν παρθενίᾳ διαβιούντων. Τὸ ποίημα εἶναι ὡς ὕλη καὶ ὡς εἶδος ἐξαίρετον (egregium). Ἰδοὺ τὶ γράφει τὸ λατινικὸν σχόλιον τῆς ἐκδόσεως Migne περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ἠθικοῦ ἔπους, οὗ ὁ τίτλος μεταφράζεται Praecepta ad virgines:

Hoc in egregio poemate virgines saluferis praeceptis instruit. Porro extitulo graeco, qui articulo feminino caret, et ex co quod poeta nunc viros, nune feminas alloquatur, conjicere licet ad omnes utriusque sexus, qui virginitatem profitentur, poema pertinere.

(Μτφρ.) Ὑπόθεσις. (Argumentum).

— Ἐν τῷ ἐξαιρέτῳ τούτῳ ποιήματι ὁ ποιητὴς παρατάσσει σωτήρια παραγγέλματα πρὸς παρθένους. Ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ τίτλου μὴ φέροντος ἄρθρον θηλυκοῦ γένους καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ποιητὴς ἐναλλὰξ ὁμιλεῖ περὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἐπιτρέπεται τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ποίημα ἀφορᾷ ἐν γένει τοὺς προτιμήσαντας τὴν παρθενικὴν ζωήν.

Τοιαῦτα σύντομα προλεγόμενα οὕτως εἰπεῖν ὑποσημειώνονται εἰς τὴν ἔκδοσιν Migne περὶ τὰ εἴκοσι εἰς ἰσάριθμα ποιήματα, ὁμοῦ δὲ μὲ τὰς δύο λατινικὰς μεταφράσεις—πεζῆς καὶ ἐμμέτρου, εἰς ὃ μέτρον ἐγράφη τὸ πρωτότυπον—ὁμοῦ καὶ μὲ τὰ ὑπὸ τὸ κείμενον τῶν ἐπῶν ὀλίγα σχόλια εἰς τὴν λατινικήν, κινοῦν τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὴν ἀξιόλογον αὐτὴν κλασικὴν ἔκδοσιν.

† ὁ Κ. Α.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗΣ

«Ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ (Λουκ. 6, 12).

«Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς (Ματθ. 6, 44).

Ἡ ὡσάνω εὐαγγελικὴ περικοπὴ εἶναι ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν καὶ τοῦτ' αὐτὸ οὐράνιον διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἀντήχησεν ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς βουνοῦ, ἕνα μέρος ἀπὸ τὴν λεγομένην ἐπὶ ὄρους διδαχὴν τοῦ Κυρίου. «Ἐξῆλθεν — ὁ Ἰησοῦς — λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ***εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι***, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ ***προσευχῇ*** τοῦ Θεοῦ.» Βουνό, νύκτα καὶ προσευχή· τρεῖς λέξεις γεμάτες ἀπὸ ἕνα ὠκεανὸν ἐννοιῶν· τὸ βουνὸ μὲ τὰς ὑψηλάς του κορυφάς, μὲ τὴν ἠρεμίαν του, μὲ τὴν χλόην καὶ τὰ δένδρα, μὲ τὰς χαράδρας καὶ τὰ νερὰ ποὺ τὰς διασχίζουν, μὲ τὴν αὔραν ποὺ κινεῖ ἐλαφρὰ τὰ φύλλα· ἡ νύκτα μὲ τὸ βαθὺ σκότος καὶ μὲ τὴν νεκρικὴν σιγήν της ποὺ συντελεῖ νὰ συγκεντρωθῇ περισσότερον ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς του· ὅλα αὐτὰ δημιουργοῦν ἕνα ἰδεῶδες περιβάλλον ὅπου ἀκούεται δυνατὰ ἡ διδακτικὴ φωνὴ τῆς φύσεως· ἐκεῖ ἀκούεται πειὸ συγκινητικά, πειὸ λυπητερά, ἡ φωνὴ τοῦ ταλαιπωρουμένου ἀνθρώπου, ἡ φωνὴ ἐκείνη ποὺ μόνον ὁ Θεὸς τὴν καταλαμβάνει, ὁ ὁποῖος «ἐτάζει καρδίας καὶ νεφρούς.» Αἱ δύο αὐταὶ φωναὶ ἁρμονικὰ ἀνακατευμέναι μὲ τὴν μυστηριώδη καὶ ἀκατάληπτον φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ἀπαρτίζουν τὴν συνομιλίαν μὲ τὸ Ἄπειρο, τὴν προσευχὴν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Αὐτὴ ἦτο ἡ προσευχὴ τοῦ Θεανθρώπου ἐπάνω στὸ βουνό. «Καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ.» Εἰς τὰ ἐξόχως γραφικὰ καὶ ὑποβλητικὰ εἰς σκέψεις τοπία ἐκεῖνα ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τοὺς μαθητάς του ἐψέλλιζε τοὺς δαβιτικοὺς στίχους· «ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς λαγωοῖς.» «ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσει, ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν·» «ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀναμέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα.» Καὶ ἐν χορῷ ἐσφράγιζον τοὺς στίχους αὐτοὺς μὲ τὸ ἐφύμνιον τοῦ ᾄσματος· «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας.» Μέσα εἰς τὴν μεγαλειώδη αὐτὴν ἁρμονίαν τῆς φύσεως ἠκούσθη καὶ μία ἄλλη ἠθικὴ συναυλία· ἀντήχησεν ἡ οὐρανία μουσικὴ τῆς τελείας χριστιανικῆς ἀγάπης. Ἠκούσθη ἡ ἐντολὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἐκάλεσε καινήν, καινούργια· «ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»

καινούργια κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἔντασιν, καινούργια κατὰ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς.» Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματά της ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῆς κοινωνίας περιλαμβάνεται καὶ εἰς τὰ ἑξῆς δύο αἰτήματα τῆς κυριακῆς προσευχῆς· «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.» Δὲν ὑπάρχει ἄλλη μεγαλυτέρα δύναμις διὰ νὰ κατορθώσῃ καὶ πραγματοποιήσῃ τὴν ἐπὶ τὸ καλλίτερον μεταβολὴν τῆς Ἀνθρωπότητος. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν! Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς καὶ τῶν λόγων τοῦ Ἀρχιλόχου, ἕλληνος σοφοῦ «ἓν δ' ἐπίσταμαι μέγα, τὸν κακῶς τι δρῶντα δεινοῖς ἀνταμείβεσθαι κακοῖς!!»

Αὐτὴ ἡ δύναμις εἶναι ὁ μεγάλος ἐκεῖνος καὶ στερεώτατος μοχλὸς ποὺ ἠμπορεῖ νὰ κινήσῃ καὶ νὰ ἀνατρέψῃ τοὺς ὄγκους τοῦ χάους, τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς κακοδαιμονίας ποὺ ἔστησαν ἡ κακία καὶ τὸ μῖσος, τὰ δυὸ αὐτὰ ἀντίθετα πρὸς τὴν Χρ. ἀγάπην.

Ὁ Ἰ. Χριστὸς κατὰ τὰς ὑστάτας στιγμὰς τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας του ἔδιδε τὰς τελευταίας συμβουλὰς καὶ ὑποθήκας εἰς τοὺς μαθητάς του, αἱ ὁποῖαι συνοψίζονται εἰς τὰς λέξεις· «ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.» Δίδων ζωντανὸν ἀνάγλυφον τὸ παράδειγμα τῆς πειὸ συγκεκριμένης ἐφαρμογῆς τῆς ἐντολῆς αὐτῆς ἀφῆκε ἀπὸ τὸν σταυρὸν μίαν παράδοξον φωνήν· τὰ πόδια του αἱμοτόβρεκτα ἀπὸ τὰ καρφιὰ ποὺ τοῦ ἔπηξαν οἱ σταυρωταί του· νωπὰ τὰ στίγματα εἰς τὸ ἄχραντόν του σῶμα ἀπὸ τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ κολαφισμοὺς ποὺ τοῦ ἔδωκαν οἱ μέχρι πρὸ μιᾶς στιγμῆς εὐεργετούμενοι ἀπὸ Αὐτόν· παρ' ὅλα αὐτὰ ἀφῆκε ἀπὸ τὸν σταυρὸν διὰ τοὺς σταυρωτάς του τὴν φωνὴν τῆς τελείας ἀγάπης, τῆς ἀπεριγράπτου συγγνώμης· «πάτερ ἄφες αὐτοῖς» ποίους νὰ συγχωρήσῃς Ἰησοῦ Χριστέ; τοὺς ἐχθρούς μου· «ἀγαπᾶτε, εἶπον, τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν.» Ἡ φωνὴ αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ προεκάλεσε μεγαλυτέρους κλονισμοὺς μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, παρ' ὅσους ἐδημιούργησεν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς ὁ ὑπερφυσικὸς ἐκεῖνος σεισμὸς ποὺ ἔγινε κατὰ τὴν ὥραν τῆς σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ποὺ ὠνομάσθη ὁ κατ' ἐξοχὴν μαθητὴς τῆς ἀγάπης ἔγραψεν· «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.. καὶ ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ἐστι τετελειωμένη ἐν ἡμῖν.» Τὸν ποιητικὸν καὶ ὑπερφυᾶ χρωστῆρά του ἐβάπτιζε συχνότατα εἰς τὸ πυξίδιον ἐκεῖνο τῆς βαφῆς ὅπου ὑπῆρχε τὸ θεῖον χρῶμα τῆς ἀγάπης. Εἶχε γηράσῃ πλέον· τὰ μέλη τοῦ σώματός του μόλις ὀλίγον ἐκινοῦντο, ἡ γλῶσσά του ἔκαμε τὰς τελευταίας της κινήσεις· ἡ ψυχή του περιΐπτατο περὶ τὰ χείλη

του· συνεκέντρωνε τὰ λείψανα τῶν ζωϊκῶν του δυνάμεων διὰ νὰ προφέρῃ τρεῖς λέξεις· «τεκνία, ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.»[1]) Αἱ τρεῖς αὐταὶ λέξεις ἀντιπροσωπεύουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς. Ἄλλως τε ὅλα τὰ ἄνθη, τὰ εὔοσμα λουλούδια τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, σκορπίζονται καὶ μαραίνονται ἐὰν δὲν τὰ δένῃ σφιγκτὰ ὁ κόμβος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ποὺ ὠνομάσθη «σύνδεσμος τῆς τελειότητος.»

Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ κινούμενοι ἀπὸ τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἔτρεχον εἰς «τὰ ὄρη καὶ τὰ σπήλαια καὶ τὰς ὀπὰς τῆς γῆς»· εἰς τὰς τρώγλας διὰ νὰ ἀνακουφίσουν τοὺς ἀδελφούς των συνεμορφοῦντο πρὸς τὴν παραγγελίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας «ἐπείνασα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθετε πρός με.»

Συνέβη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν επιδημικὴ νόσος κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ· ἔσπευδον οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς προσβληθέντας ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. «Πάντας ἠγάπων, καὶ ὑπὸ πάντων ἐμισοῦντο,» καθὼς γράφει ἕνας ἀρχαιότατος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς περιγράφων τὸν ἀνώτερον, τὸν ἰσάγγελον βίον τῶν ἀρχαίων χριστιανῶν. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον ὡδήγει τοὺς μάρτυρας μὲ ἐνθουσιασμὸν εἰς τὰ βασανιστήρια, εἰς τὰς φλόγας, εἰς τὸν διὰ τοῦ ξίφους θάνατον. Οὐδὲ αὐτὸς ὁ βασανιστικώτερος θάνατος, οὐδ᾽ αὐτὴ ἡ μάχαιρα «ἐχώριζεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.»

Ἡ ἀκεραία ἐφαρμογὴ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης μεταβάλλει τὴν οἰκογένειαν εἰς πνευματικὸν οἶκον, εἰς «κατ᾽ οἶκον ἐκκλησίαν» ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας θέτει τὰ στερεὰ καὶ ἀσάλευτα θεμέλια τῆς εὐτυχίας. Τὸ μῖσος, αἱ ἔριδες, ἡ ἔλλειψις ἐμπιστοσύνης τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τὴν μεταβάλλουν εἰς κόλασιν· «ὅπου ἔρις καὶ ἐριθεία ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα» κατὰ τὸν Ἀδελφοθέον Ἰάκωβον. Τὸ μῖσος, ἡ ἔχθρα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων δημιουργεῖ τὰς ἀφορμὰς τῶν διενέξεων καὶ αὐτῶν τῶν πολέμων. Ἡ γενίκευσις τῆς πρὸς τὸν πλησίον χριστιανικῆς ἀγάπης θὰ παγιώσῃ τὴν διαρκῆ εἰρήνην· τὴν εἰρήνην ἐκείνην τὴν ὁποίαν προβλέποντες οἱ προφῆται ἔλεγον «καὶ κατακόψουσι τὰς ρομφαίας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκέτι μὴ ἀντάρῃ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος ρομφαίαν καὶ οὐκέτι μὴ μάθωσι πολεμεῖν. Καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑποκάτω ἀμπέλου αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ ***οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν»*** [2]).

[1]) Α. Ἰωάννου 4, 12, 16.

[2]) Μιχαίας 4, 1—4. Ἠσαΐας 2, 2—4.

Οἱ πόλεμοι δὲν καταπαύουν μὲ τὰς διαπραγματεύσεις καὶ τὰς συνθήκας· μὲ αὐτὰ τὰ μέσα ἀναβάλλονται· τὸ ρητὸν «si vis pacem para bellum», (ἐὰν θέλῃς εἰρήνην παρασκεύαζε πόλεμον) σημαίνει ἀκριβῶς ὅτι οἱ ἐξοπλισμοὶ παρατείνουν μίαν εἰρηνικὴν ἀνάπαυλαν.

Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ μόνιμος εἰρήνη πρέπει νὰ ἐξοπλισθοῦν οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ὅπλα τῆς ἀγάπης, τῆς χριστιανικῆς δικαιοσύνης καὶ ἀλληλεγγύης. Οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς νὰ ἐκπαιδευθοῦν εἰς τὸ σχολεῖον τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν πρὶν νὰ χαράξουν τὰς γραμμὰς ποὺ θὰ ἀφοροῦν τὰ χαρτιὰ τῆς πολιτικῆς εἰρήνης. Μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐαγγελικῆς δικαιοσύνης θὰ οἰκοδομηθῇ ὁ ναὸς τῆς διαρκοῦς εἰρήνης ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ ἀντηχήσουν τὰ δαβιτικὰ λόγια «ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην» (ψαλμ. 73,3).

† Ο ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΜΕΤΕΣΧΕΝ ΑΡΑΓΕ Ο ΙΟΥΔΑΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ;

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 161)

Ἕτερον μνημεῖον, μεταγενέστερον καὶ τοῦτο, τοῦ 13ου αἰῶνος, εἶναι χειρόγραφον εὐαγγελιστάριον, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «**Κῶδιξ 2400**», ἐκδοθεὶς ὑπὸ τοῦ Harold R. Willoughby, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει παράστασις Μ. Δείπνου, ἔνθα ἀριθμοῦνται 11 μόνον μαθηταί. Ἡ παράστασις παρουσιάζει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Βυζαντινοῦ τύπου, ἐπὶ τῆς τραπέζης ὑπάρχει ὁ συμβολικὸς ἰχθύς, ὁ Ἰησοῦς κατέχει τὴν ἀριστερὰν ἄκραν τῆς τραπέζης, μεταξὺ δὲ τοῦ 10ου καὶ τοῦ τελευταίου μαθητοῦ ὑπάρχει κενὴ θέσις, ὑποδηλοῦσα ἀναμφιβόλως τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἰούδα. Καὶ ὑπάρχει μὲν μαθητής τις, καὶ δὴ οὗτος ὁ τελευταῖος, ὅστις ἔχει ἐκτεταμένην τὴν χεῖρα πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης πινάκιον, πλὴν οὗτος διακρινόμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητὰς δι᾽ ἰδιάζοντος μικροῦ τινὸς φωτοστεφάνου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι εἶναι ὁ προδότης μαθητής, ἀλλ᾽ ἄλλος τις, καὶ δὴ καὶ οὗτος ὁ Πέτρος, τῆς ἐκτεταμένης χειρὸς μὴ προϋποθετούσης πάντοτε τὸν Ἰούδαν, ἀλλὰ καὶ οἱονδήποτε μαθητὴν τείνοντα ἵνα λάβῃ τὸν ἅγιον ἄρτον τῆς θείας Εὐχαριστίας 24).

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἔργων πολὺ ὀλίγα ἀναφέρονται εἰς τὴν παράταξιν ταύτην, εἶναι δὲ ταῦτα ὁ πίναξ τοῦ Tadde Gati, ὁ ἐν τῷ Ἑστιατορίῳ τοῦ S. Croce ἐν Φλωρεντίᾳ εὑρισκόμενος 25), ὁ πίναξ τοῦ Fritz von Uhde 26) (ὅστις παρουσιάζει τὸ γνωστὸν κενὸν σκαμνίον) καὶ ὁ σάκκος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα «**Σάκκος τοῦ Ἰεσσαί**», ὁ φυλασσόμενος εἰς τὸ Κειμηλιοφυλάκιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ ἀναχθῇ πέραν τοῦ 19ου αἰῶνος 27) καὶ ὁ ὁποῖος εἰς τὸ σχετικὸν κέντημα τοῦ Μ. Δείπνου ἔχει μόνον 11 μαθητάς.

Καὶ αὐταὶ μὲν εἶναι αἱ παραστάσεις τοῦ Μ. Δείπνου. Παρὰ ταύτας ὅμως, παρουσιαζούσας τὴν αὐτὴν ἀντίθεσιν καὶ ἀσυμφωνίαν ὡς πρὸς τὴν συγκαταρίθμησιν τοῦ Ἰούδα μεταξὺ τῶν παρακαθησάντων εἰς τὸ Δεῖπνον μαθητῶν, ὑπάρχει καὶ ἡ ἑτέρα σειρὰ παραστάσεων, ἔνθα εἰκονίζεται μόνη

---

24) Ἴδε ταύτην ἐν Harold R. Willoughby, Codex 2400 and its miniatures, Chicago, 1933, σελ. 43.

25) A. Michel, Histoire de l'Art, τομ. II², σελ. 880.

26) Musée d'Art, τομ. II, σελ. 360.

27) Γ. Α. Σωτηρίου, Κειμήλια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐν Ἀθήναις, 1938, πίναξ 28.

ἡ μετάδοσις τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, αἱ ὁποῖαι ὅμως καὶ αὐταὶ ἐλάχιστα διαφωτίζουσι τὸ ζήτημα, ὡς μὴ πᾶσαι πλήρεις.

Πρῶτον μνημεῖον τῆς παρατάξεως ταύτης εἶναι μία ἀρχαιοτάτη μικρογραφία, ἀπαντῶσα ὡς διακόσμησις Συριακοῦ τινος χειρογράφου εὐαγγελισταρίου, γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα: «**Εὐαγγελιστάριον τοῦ Rabula**». Τοῦτο ἀνερχόμενον μέχρις αὐτοῦ τοῦ 6ου αἰῶνος, καὶ ὂν τὸ ἀρχαιότερον μνημεῖον ἐκ τῶν διασωθέντων μέχρις ἡμῶν, σχετικῶν πρὸς τὸ ἀνὰ χεῖρας ζήτημα, δίδει τὴν εἰκόνα τῆς μεταλήψεως τῶν ἀποστόλων ἐκ τοῦ Ἁγίου Ἄρτου. Οἱ μαθηταὶ εἶναι 11, ὁ δὲ Ι. Χριστὸς διακρινόμενος διὰ φωτοστεφάνου καὶ κρατῶν εἰς τὴν ἀριστερὰν πινάκιον πλῆρες, μεταδίδει διὰ τῆς δεξιᾶς εἰς αὐτούς, οἵτινες ἵστανται πρὸ Αὐτοῦ μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ καὶ δέους[28]. Ἡ μικρογραφία αὕτη, ἁπλῆ κατὰ πάντα, ἐνέχει μεγάλην σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, ὡς οὖσα τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότερον μνημεῖον, τὸ ὁποῖον μάλιστα, πρῶτον αὐτό, παριστᾷ 11 μόνον μαθητάς.

Τῆς ἰδίας σπουδαιότητος ἀναμφιβόλως θὰ ἦσαν καὶ αἱ 2 ἕτεραι παραστάσεις, αἱ διασωζόμεναι εἰς τὸ προαναφερθὲν ***Εὐαγγελιστάριον τοῦ Rossano***, ἔνθα οἱ ἀπόστολοι μεταλαμβάνουν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν. Δυστυχῶς ὅμως εἰς ἀμφοτέρας τῶν παραστάσεων τούτων μόνον 6 μαθηταὶ ὑπάρχουν μεταλαμβάνοντες.

Πολὺ σαφέστεραι τῶν ὡς ἄνω παραστάσεων τοῦ Εὐαγγελισταρίου τοῦ Rossano, εἶναι ἕτεραι δύο, εὑρισκόμεναι ἡ μία **εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς Χελανδαρίου** καὶ ἡ ἑτέρα **εἰς τὴν Μονὴν Δοχειαρίου**. Ἐκ τούτων ἡ πρώτη (παράστασις 13ου ἢ 14ου αἰῶνος) παρουσιάζει ταῦτα τὰ ἐπὶ μέρους στοιχεῖα: Εἶναι διμερής, παριστῶσα τὴν μετάληψιν τοῦ ἁγίου Ἄρτου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἁγίου Οἴνου ἀφ' ἑτέρου. Εἰς ἀμφοτέρας οἱ μαθηταὶ εἶναι 11, ὁ Ι. Χριστὸς εὑρίσκεται ὄπισθεν κυβικῆς ξυλίνης ἕδρας, χωριζομένης διὰ καταπετάσματος ἀπὸ τῶν μαθητῶν, οἱ ὁποῖοι ἱστάμενοι ὄπισθεν καὶ μόνον τοῦ Πέτρου προηγουμένου, ἔχουν τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰς συνήθη στάσιν εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ.

Ἡ ἑτέρα, ἡ τῆς μονῆς Δοχειαρίου (16ου αἰῶνος), ἔχουσα τὴν αὐτὴν σύνθεσιν καὶ παριστῶσα καὶ αὐτὴ τὴν κοινωνίαν τῶν Ἀποστόλων, διαφέρει τῆς προηγουμένης ἀριθμοῦσα μόνον 10 μαθητάς. Καίτοι δὲ εἶναι δύσκολον νὰ ἀποφανθῇ τις ἐὰν μεταξὺ τῶν 10 τούτων μαθητῶν ὑπάρχῃ καὶ ὁ Ἰούδας ἢ ὄχι, ὅμως ἐπειδὴ ἡ στάσις ὅλων τῶν παρισταμένων μαθητῶν εἶναι στάσις ἄκρας εὐλαβείας καὶ δὴ καὶ συντριβῆς, ἐπειδὴ εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν ἐδόθησαν χαρακτηριστικὰ ἀμφίβολα καὶ ἐπειδὴ τελικῶς οὐδεὶς ἐκ

---

[28]) Ἴδε τὴν μικρογραφίαν ταύτην ἐν Fr. X. Kraus, Geschichte der Christlichen Kunst, τομ. I, σελ. 463.

τῶν μαθητῶν παρουσιάζει τὰ συνήθη ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας γνωρίσματα τοῦ προδότου μαθητοῦ, δυνάμεθα ἀνεπιφυλάκτως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἰούδας δὲν συμπεριλαμβάνεται μεταξὺ τῶν μεταλαμβανόντων μαθητῶν [29].

Κατὰ ταῦτα, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῆς ὅλης ἐξετάσεως τῶν διαφόρων μνημείων, οὐδὲ ἡ τέχνη λύει κατὰ τρόπον ὁριστικὸν τὸ πρόβλημα, καίτοι τῆς θετικωτέρας μερίδος τῶν ἁγιογράφων κλινούσης μᾶλλον πρὸς τὴν μὴ συμμετοχήν.

ΤΑ ΙΕΡΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Καὶ αὐτὴ μὲν ἡ στάσις τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς Ἱερᾶς Τέχνης ἀφ' ἑτέρου ἀπέναντι τοῦ ζητήματος, διῃρημένων ἀμφοτέρων, ὡς εἴδομεν, εἰς δύο ὅλως ἀντιθέτους παρατάξεις.

Ἀδυνάτου ἄρα οὔσης τῆς λύσεως τοῦ προβλήματος διὰ μόνου τοῦ Πατερικοῦ ἢ Τεχνικοῦ κριτηρίου, ἂς προσφύγωμεν ἐφ' ἑξῆς, εἰς τὰ διάφορα κείμενα τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν, ἵνα δι' ἀναγωγικῆς ἀντιπαραβολῆς αὐτῶν ἐξαγάγωμεν τὰς ἐξηγητικὰς ἀκολουθίας ἐπὶ τοῦ ζητήματος.

Εὐαγγ. Ματθαῖος: «(κεφ. 26, στίχ.:) 21—Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. 22 — καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε; 23 — ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει· 24 — ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 25 — ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγὼ εἰμὶ Ραββί; λέγει αὐτῷ σὺ εἶπας. 26 — Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε......... 30 — Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον......»

Εὐαγγ. Μᾶρκος: «(κεφ. 14. στιχ.:) 18 — Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. 19 — Οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς, μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος μήτι ἐγώ; 20 — ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. 21 — ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθως γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται. καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. 22 —

---

29) Ἴδε ἀμφοτέρας ταύτας ἐν Gabriel Millet, Monuments de l'Athos, τομ. I. Les Peintures, Paris, 1927, σελ. 62 καὶ 219.

Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε......... 26 — Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον.......»

Εὐαγγ. Λουκᾶς. «(κεφ. 22, στιχ.:) 14 — Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρό τοῦ με παθεῖν· 16 — λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. 17 — καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπε· λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς· 18 — λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. 19 — καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτο ἐστι τὸ σῶμα μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 — Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον· 21 — πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. 22 — καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. 23 — καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν. 24 — Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.........39- Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.......»

Ὡς φαίνεται λοιπὸν ἐκ τῆς παραθέσεως τῶν σχετικῶν χωρίων, τὸ μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας συνέστησεν ὁ Κύριος ἡμῶν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἔτρωγε μετὰ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ τὸ ἀποχαιρετιστήριον ἐκεῖνο Δεῖπνον, ἢ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον εἰπεῖν, συνέστησεν αὐτὸ «τῇ νυκτί, ᾗ παραδίδετο» (Α'. Κορὶνθ. 11, 23), ἦτο δὲ ἡ νὺξ αὕτη, κατὰ τὴν κοινῇ ἐπικρατοῦσαν γνώμην, ἡ νὺξ τῆς 14ης πρὸς τὴν 15ην Nisan.

Καὶ ἐνῷ μετὰ βεβαιότητος δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Μ. Δείπνου, δυστυχῶς ὅμως ὅσον ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας, καὶ πρὸ παντός, τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα ἔλαβον χώραν τὴν νύκτα ἐκείνην, οὐδὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ σαφές. Καὶ τοῦτο διότι οἱ διάφοροι Εὐαγγελισταὶ διάφορον ἀκολουθοῦσι σειρὰν εἰς τὴν κατάταξιν τῶν λεπτομερειῶν. Οὕτω, οἱ μὲν δύο πρῶτοι Εὐαγγελισταί, ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Μᾶρκος, παραδέχονται τὴν ἑξῆς σειρὰν εἰς τὴν κατάταξιν τῶν διαφόρων περιστατικῶν τοῦ δείπνου: 1 — προετοιμασίαι τοῦ δείπνου, 2. — ***ἀναγγελία τοῦ προδότου***, 3 — ***σύστασις τοῦ μυστηρίου*** καὶ 4 — πρόρρησις

τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου. Παρασιωποῦν τὴν ἑτέραν λεπτομέρειαν τῆς ἐγερθείσης μεταξὺ τῶν μαθητῶν συζητήσεως περὶ πρωτοκαθεδρίας. Ἐνῷ ὁ Λουκᾶς κατατάσσει οὕτω τὰ γεγονότα: 1 — προετοιμασίαι τοῦ δείπνου, 2 — ***σύστασις τοῦ μυστηρίου***, 3 — ***φανέρωσις τοῦ προδότου***, 4 — συζήτησις ἐπὶ τῆς προτοκαθεδρίας καὶ 5 — πρόρρησις τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου. Ὁ Ἰωάννης μὴ ἀναφέρων τὰ τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου ἀκολουθεῖ ἄλλην σειράν, τὴν ἑξῆς: 1 — Ὁ Δεῖπνος (ἁπλῶς), 2 — ὁ Νιπτήρ, 3 — ὁμιλία περὶ ταπεινοφροσύνης, 4 — ἀναγγελία τοῦ προδότου καὶ ἔξοδος αὐτοῦ καὶ 5 — ἡ ὁμιλία τῆς Διαθήκης.

Φανερὸν λοιπὸν κατὰ ταῦτα ὅτι οἱ μὲν δύο πρῶτοι Συνοπτικοὶ θέτουσι τὴν σύστασιν τοῦ μυστηρίου μετὰ τὴν φανέρωσιν τοῦ Ἰούδα, ὁ ὁποῖος ἀποκαλυφθεὶς δημοσίᾳ καὶ ἀποπειραθεὶς μετὰ κυνισμοῦ νὰ προσποιηθῇ καὶ μὴ δυνηθεὶς πλέον νὰ παραμείνῃ ἐξ αἰσχύνης καὶ ἐκ φόβου, μεταξὺ τῶν μαθητῶν, ἀπεχώρησε ἐγκαταλεῖψας τὴν αἴθουσαν τοῦ Δείπνου, ἐνῷ κατὰ τὸν Λουκᾶν, ὁ προδότης ἐγκατέλειψε τὸ ἀνώγεον μετὰ τὴν μετάληψιν τῶν θείων δώρων.

Οὕτω ὅμως τιθεμένου τοῦ ζητήματος, ἐρωτᾶται: ***ποία ἡ ἱστορικῶς ὀρθὴ κατάταξις τῶν γεγονότων;***

Εἶναι πλέον γνωστὸν ὅτι οἱ ἱεροὶ Εὐαγγελισταὶ μὴ γράφοντες βιογραφίαν τοῦ Κυρίου, μὲ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν τῆς λέξεως, ἀλλὰ γράφοντες ἕκαστος πρὸς ὡρισμένους ἀναγνώστας καὶ δι' ὡρισμένον σκοπόν, ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὅσα εἶπε καὶ ἔπραξεν ὁ Κύριος, σταχυολογοῦσι ἐκεῖνα καὶ τόσα, ὅσα κρίνουσιν ἀναγκαῖα πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ σκοποῦ, ὃν προέθεντο (πρβλ. Ἰωάν. 20,30), ἀκολουθοῦντες, ἐννοεῖται, καὶ κάποιαν σχετικὴν χρονολογικὴν σειρὰν ἐν τῇ κατατάξει τοῦ ὑλικοῦ.

Ἑπομένως εἰς τὴν παράταξιν καὶ τὴν σειρὰν τῶν ἱστορικῶν γεγονότων δὲν πρέπει νὰ ζητῆται ἐπιστημονικὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο μαθηματικὴ χρονολογικὴ ἀκριβολογία.

Καὶ ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὐτη, κατὰ γενικὸν λόγον, ἰσχύει δι' ὅλους τοὺς Εὐαγγελιστάς, προκειμένου ὅμως διὰ τὸν Λουκᾶν τὸ πρᾶγμα ἀλλάσσει, ἀφ' οὗ οὗτος ἀπευθυνόμενος εἰς τὸν Θεόφιλον, ὑπόσχεται, εἰς τὸν Πρόλογον τοῦ κατ' αὐτὸν Εὐαγγελίου, νὰ γράψῃ ἔκθεσιν τοῦ βίου τοῦ Ι. Χριστοῦ ἀπὸ τὰς πρώτας ἀρχὰς («***ἄνωθεν***»), λεπτομερῶς καὶ πιστῶς (***ἀκριβῶς***) καὶ κατὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν (***καθ' ἑξῆς***), προβάλλων ὡς λόγον τῆς προθέσεως του ταύτης καὶ τοῦτο ὅτι ἔσχε τὸ πλεονέκτημα νὰ παρακολουθήσῃ «τοὺς αὐτόπτας καὶ ὑπηρέτας τοῦ Λόγου».

Καὶ τὸ μὲν ***ἄνωθεν***, τὸ ἐφύλαξε, διότι μόνον αὐτὸς ἄρχεται ἤδη ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Προδρόμου. Τὸ ***ἀκριβῶς*** ἐπίσης, διότι παρέχει πολλὰς λεπτομερείας, ἃς παρατρέχουσιν οἱ ἄλλοι.

Ἐφύλαξεν ὅμως καὶ τὸ ***καθ' ἑξῆς***: Ὑπάρχει αὐστηρὰ χρονολογικὴ ἀκολουθία καὶ κατάταξις ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐξιστορήσει τῆς Εὐαγγελικῆς ἱστορίας; Ἰδοὺ τὸ ἐρώτημα, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαντοῦν ὅλοι οἱ εἰδικοὶ καταφατικῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως.

Πράγματι ἐν πολλοῖς διαφαίνεται ἡ προσπάθεια αὐτοῦ ὅπως φανῇ ἀκριβέστερος εἰς τὰς λεπτομερείας πολλῶν γεγονότων καὶ ἐπεισοδίων, εἰς βαθμὸν ὥστε συγκρινόμενος πρὸς τοὺς ἄλλους Εὐαγγελιστάς, καὶ δὴ πρὸς τοὺς δύο προγενεστέρους αὐτοῦ, ἱεροὺς Ματθαῖον καὶ Μᾶρκον, νὰ θεωρῆται οὗτος, πολὺ δικαίως, ὡς οὐχὶ ἐκθέσας ἁπλῶς γεγονότα, ὡς οἱ ἄλλοι, ἀλλὰ συγγράψας αὐτὸ τοῦτο λεπτομερῆ ἱστορίαν. Πολλάκις ὁρίζει μετ' ἀκριβείας τὰ γεγονότα καὶ τοποθετεῖ αὐτὰ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ εἰς τὸ ἀκριβὲς χρονολογικὸν αὐτῶν πλαίσιον, συνάπτων ἅμα τὴν ἱερὰν ἱστορίαν πρὸς τὴν θύραθεν.

Οὕτω, π. χ., ἡ προαγγελία τῆς γεννήσεως τοῦ Προδρόμου γίνεται «ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ Βασιλέως» (1,5), τὸν ***ἕκτον*** δὲ μῆνα ἀπὸ τῆς συλλήψεως τούτου γίνεται ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. Ἡ γέννησις τοῦ Κυρίου ἐγένετο ὅτε διενηργεῖτο ἡ κατόπιν δόγματος τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογραφή, ἥτις ἐγένετο «ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου» (2, 1—4). Ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἐξέρχεται εἰς τὸ κήρυγμα «ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος», μὴ παραλείπων συγχρόνως νὰ προσαγάγῃ ἑτέρους πέντε χρονολογικοὺς προσδιορισμοὺς τῶν τότε διοικητῶν τῆς Παλαιστίνης.

Κατὰ ταῦτα ὄχι μόνον προσπαθεῖ νὰ συνάξῃ τὰ γεγονότα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας πρὸς τὰ τῆς θύραθεν, ἀλλὰ καὶ ἀρχόμενος τῆς διηγήσεως πολλῶν γεγονότων τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας ὁρίζει αὐτὰ χρονικῶς καὶ γεωγραφικῶς. Π. χ. ἡ διάβασις διὰ τῶν σπορίμων ἐγένετο ὄχι ἁπλῶς ἐν Σαββάτῳ, ὅπως οἱ δύο ἄλλοι, οἱ πρὸ αὐτοῦ ἀναφέρουσι (Ματθ. 12, 1 καὶ Μᾶρκ. 2, 23), ἀλλὰ ***ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ*** (τὸ πρῶτον ἀμέσως σάββατον μετὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. — Πρβλ. ὁμοίως καὶ Λουκ. 7, 1. 9,28,37. 10, 21 κλπ.).

Πλὴν παρὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοῦ ταύτην, ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται ἄλλαι περιπτώσεις, ἐν αἷς διηγεῖται πολλὰ ἐπεισόδια, εἰσάγων αὐτὰ μετὰ πολλῆς ἀσαφείας καὶ ἀοριστίας ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον, ὅπου ἔλαβον χώραν ταῦτα. Π. χ. ἐν 9, 57 ὅλως αἰφνηδίως ὁμιλεῖ περὶ ἑνὸς ἀπευθυνθέντος εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰπόντος αὐτῷ ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτὸν ὅπου δήποτε καὶ ἐὰν τὸν ἤθελεν ἀπέλθῃ. Εἰσάγει δὲ εἰς τὸ ἐπεισόδιον τὸν ἀναγνώστην διὰ τῶν ἀορίστων αὐτῶν λέξεων: «ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέ τις πρὸς αὐτὸν......» (9, 57), καὶ ἀλλαχοῦ: «ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἠρώτα αὐτὸν φαρισσαῖος τις, ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ.....» (11, 37). Πρβλ. καὶ 12, 54. 14, 25 κ. ἄλ.

Καὶ ὄχι μόνον ὁρίζει πολὺ ἀορίστως διάφορα γεγονότα, ἀλλὰ πολλάκις συννενώνει εἰς ἓν ὁμιλίας, θαύματα καὶ γεγονότα (πρβλ. 1, 64 — 66. 2, 17 — 20. 4, 16 — 30. 8, 34 — 37) ἢ καὶ ἀνατρέπει ἐνίοτε τὴν χρονολογικὴν σειρὰν αὐτῶν, καὶ θέλων νὰ θέσῃ κατακλεῖδα εἰς μίαν διήγησιν μετατοπίζει τὰ μεταξὺ γεγονότα. Π. χ., ὁμιλῶν εἰς τὸ 3, 18 περὶ τοῦ ἐν ἐρήμῳ κηρύγματος τοῦ Ἰωάννου, ἀντὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐκθέσῃ τὰ τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, διακόπτει τὴν φυσικὴν καὶ χρονολογικὴν ταύτην σειρὰν καὶ παρεμβάλλει τὰ τῆς φυλακίσεως τοῦ Ἰωάννου καὶ εἶτα διηγεῖται τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ (3. 21, κ. ἑξ. πρβλ. ὁμοίως καὶ 1, 80. 4, 16 κλπ.)

Ἄλλοτε πάλιν θέλων νὰ συνδέσῃ τὰ γεγονότα ἐσωτερικῶς μᾶλλον ἢ ἐξωτερικῶς καὶ μηχανικῶς, ***ἐναλλάσσει τὰς θέσεις τῶν διαφόρων γεγονότων ἐκθέτων πρῶτον τὰ οὐσιωδέστερα καὶ τὰ λογικῶς πρὸς ἄλληλα συνδεόμενα, ἐπιφέρων ἀκολούθως τὰ ἐπουσιωδέστερα, ὥς τινας λεπτομερείας διὰ τὸ ὅλον.***

Τὸν τρόπον τοῦτον φαίνεται ὅτι ἐφαρμόζει, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν ἐξηγητῶν, καὶ ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην νύκτα εἰς τὸ ὑπερῷον συμβάντων. Ἐκ τῶν λαβόντων χώραν τὴν νύκτα ἐκείνην, τὸ κύριον καὶ οὐσιῶδες γεγονὸς ἦτο τὸ τελευταῖον ἀποχαιρετιστήριον δεῖπνον, τὸ ὁπ. τόσην ζωηρὰν ἐπιθυμίαν ᾐσθάνθη ἡ εὐσυμπάθητος καὶ εὐσυγκίνητος ψυχὴ τοῦ Κυρίου νὰ φάγῃ διὰ τελευταίαν φορὰν μετὰ τῶν προσφιλῶν Του μαθητῶν. «Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα, λέγει, τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν, πρὸ τοῦ με παθεῖν» (Λουκ. 22, 15). Ἕτερον ἐπίσης σπουδαῖον γεγονὸς καὶ μεγίστης σημασίας καὶ διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς κοινότητος τὴν ὁποίαν ἵδρυεν, ἦτο ἡ σύστασις τῆς θ. Εὐχαριστίας, τοῦ μυστηρίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον θὰ διηώνιζε τὴν ἀνάμνησιν τῆς νυκτὸς ἐκείνης δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας. Τὰ δύο ταῦνα γεγονότα, τελευταῖον δεῖπνον καὶ σύστασις θ. Εὐχαριστίας, ἐπειδὴ λογικῶς καὶ ἀχωρίστως συνδέονται πρὸς ἄλληλα, διὰ τοῦτο ἐκθέτει αὐτὰ ἐν συνεχείᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην νύκτα συνέβησαν καὶ ἄλλα τινα γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι λεπτομέρειαι καὶ ὄχι ἴσης σπουδαιότητος διὰ τὸ μέλλον. Ταῦτα εἶναι ἡ ἀναγγελία τῆς προδοσίας καὶ ἡ συζήτησις περὶ πρωτοκαθεδρίας, τὰ ὁποῖα ἐπιφέρει τῶν ἄλλων, τῶν οὐσιωδεστέρων γεγονότων. Ὅτι ὅμως ἡ συζήτησις περὶ πρωτοκαθεδρίας καὶ περὶ πρωτείων δὲν ἔλαβε χώραν τότε ὅπου διηγεῖται αὐτὴν ὁ ἱερὸς Λουκᾶς εἶναι πρόδηλον. Διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι συνδέεται ἀορίστως καὶ χαλαρῶς πρὸς τὰ προηγούμενα («ἐγένετο δὲ ***καὶ*** συζήτησις») εἶναι καὶ ὅλως ἀπίθανον διὰ ψυχολογικοὺς λόγους. Διότι ἦτο ποτε δυνατὸν νὰ ἐγερθῇ συζήτησις δι' ἓν τόσον ἄχαρι καὶ μικροπρεπὲς ζήτημα εἰς μίαν συγκέντρωσιν τόσον πλήρη ἀπὸ συγκινήσεις, ἀποκαλύψεις

καὶ μυστικοπάθειαν; Ὁ Διδάσκαλος νὰ ἀποχαιρετᾷ τοὺς μαθητάς Του ἐν μέσῳ τοσαύτης συγκινήσεως, νὰ προλέγῃ ὅτι πρόκειται νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτοὺς μόνους, διότι ἀποθνήσκει καὶ μάλιστα προδωμένος ἀπὸ ἕναν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι νὰ συζητῶσι καὶ νὰ φιλονεικῶσι ἐπὶ τοῦ τίς μείζων; Τὸ τοιοῦτον ἦτο πολὺ ἀψυχολόγητον, ἄκαιρον, καὶ ἄστοχον, ἂν μὴ καί τι βαρύτερον διὰ τοὺς μαθητάς. Ἡ φυσικὴ καὶ λογικὴ ἄρα θέσις τῆς συζητήσεως ταύτης εἶναι ὄχι ἐκεῖ ὅπου θέτει αὐτὴν ὁ ἱερὸς Λουκᾶς, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρχήν, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δείπνου, πρὶν ἢ καταλάβῃ ἕκαστος τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ τραπέζῃ.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, φαίνεται ἄρα ὅτι ***ἡ ὀρθοτέρα καὶ φυσικωτέρα σειρὰ τῶν γεγονότων εἶναι ἡ τῶν δύο πρώτων Συνοπτικῶν, οἱ ὁποῖοι τὴν σύστασιν τοῦ μυστηρίου τῆς θ. Εὐχαριστίας θέτουν μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ προδότου.***

Τὴν ἄποψιν ταύτην ἔρχεται νὰ ἐνισχύσῃ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος καίτοι δὲν ἀναφέρει τὰ τῆς συστάσεως τῆς θ. Εὐχαριστίας, ὅμως ρητῶς λέγει ὅτι ὁ Ἰούδας μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου «λαβὼν τὸ ψωμίον, εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νὺξ» (Ἰωαν. 13, 30).

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τινὲς ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐξηγητῶν, καὶ μάλιστα ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουσι τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἰούδα ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς θ. Εὐχαριστίας, ὑπὸ τὴν λέξιν «***ψωμίον***» ἐμβλέπουσι τὸν ἄρτον τῆς θ. Εὐχαριστίας. Ἀλλὰ τὸ ψωμίον ἐκεῖνο, κατὰ τὸν Ματθαῖον (26, 23) καὶ Μᾶρκον (14, 20), ἐμβάπτεται εἰς τὸ τρυβλίον τὸ ὁποῖον πάντως περιεῖχε τὸν ζωμὸν φαγητοῦ τινος καὶ ὄχι τὸν οἶνον τῆς θ. Εὐχαριστίας.[4]

Κατὰ ταῦτα λοιπόν, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὴν διήγησιν τῶν δύο πρώτων Συνοπτικῶν καὶ ἀπὸ τὴν ρητὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωάννου, ***ἡ σύστασις τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας ἔλαβε χώραν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ προδότου μαθητοῦ.***

Καὶ ὁ μὲν ἀχάριστος καὶ διεστραμμένος τὴν ψυχὴν Ἰούδας, καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, ἀντὶ νὰ μετανοήσῃ, ἀποφασίζει νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ ἀποτρόπαιον σχέδιόν του, ὁ δὲ Κύριος, περίλυπος διὰ τὸ θλιβερὸν κατάντημα ἑνὸς μαθητοῦ Του, μόνος τόρα, ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐναπομεινάντων πιστῶν καὶ ἀφωσιωμένων ἕνδεκα, ἱδρύει τὸ ἱερώτερον τῶν Μυστηρίων, μεταδώσας ἰδίαις χερσὶ τοῦ σώματος καὶ αἵματος Αὐτοῦ.

Ἡ συμμετοχή, κατὰ ταῦτα, **τοῦ Ἰούδα εἰς τὴν θείαν**

---

[4] (Ὅρα καὶ Lagrange, Evangile selon S. Jean, Paris, 1929, σελ. 362).

Εὐχαριστίαν εἶναι τελείως ἀπαράδεκτος. ὄχι μόνον ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθαρῶς ἐξηγητικῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ ἐφαίνετο ἀποτρόπαιος καὶ μυσαρὰ καὶ ἀπὸ ψυχολογικῆς, αἰσθηματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως ἐξεταζομένη. Ἡ παρουσία καὶ μόνη τοῦ ἀχαρίστου καὶ σκοτεινοῦ τὴν ψυχὴν μαθητοῦ εἰς τὴν φρικωδεστάτην καὶ μυστηριωδεστάτην ταύτην στιγμὴν τῆς εἰς τοὺς αἰῶνας παραδόσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἀγάπης καὶ ἡ λῆψις τοῦ θείου καὶ ζωοποιοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Σωτῆρος καὶ Διδασκάλου εἰς στόμα, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγας ὥρας θὰ ἔδιδεν Αὐτῷ τὸ δολιώτερον καὶ ὑπουλότερον τῶν φιλημάτων, θὰ ἦτο πρᾶξις μυσαρωτέρα καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς προδοσίας.

Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ι. Χριστὸς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτρέψῃ μίαν τοιαύτην ἱεροσυλίαν;

† ΔΙΑΚ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΜΗΝΟΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Διαμείνασα καθ' ὅλον τὸν διαρρεύσαντα μῆνα 7βριον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Διαμερίσμασι τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔνθα ἡ Ἱ. Θ. Σχολή, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ 29ῃ τοῦ μηνός.

Τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, κατελθούσῃ εἰς Φανάριον δι' ἰδιαιτέρας ἀτμακάτου, συνώδευσαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος καὶ Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, ὁ Σχολάρχης τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος καὶ ἡ ἰδιαιτέρα Ἀκολουθία Αὐτῆς.

Ἑορτὴ τῆς Ἰνδίκτου.

Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐφησυχαζούσης ἐν Χάλκῃ, ἀδείᾳ καὶ προτροπῇ Αὐτῆς ἐχοροστάτησεν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰνδίκτου ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὁ Α' τῇ τάξει σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος.

Ἡ νενομισμένη Τελετὴ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Πράξεως τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος δὲν ἐγένετο, ὑπεγράφη δὲ ἡ Πρᾶξις κατ' ἰδίαν παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν καὶ τοῦ ἐντιμ. Ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου.

Ἡ ἀρξαμένη νέα Ἰνδικτιὼν εἶναι ἡ ΙΒ'.

Πατριαρχικὸς Ναός.

— Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (14) ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐχοροστάτησεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, κηρύξας καὶ τὸν θεῖον λόγον, τῆς θείας λειτουργίας τελεσθείσης παρὰ τοῦ πανοσ. Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Καλλινίκου.

— Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Ὑψώσεως (12) ἐλειτούργησεν ἐν τῷ π. Πατρ. Ναῷ ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰάκωβος, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ Κυριακάς, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Γενεθλίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου (8), ἐχοροστάτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος.

Πατριαρχικὸν Παρεκκλήσιον.

Τῇ 20 Σεπτεμβρίου, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγ. Μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου ἐτελέσθη, σεπτῇ Πατριαρχικῇ ἐντολῇ, ἡ θεία λειτουργία ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ ἐν τέλει ταύτης ἐψάλη Τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Ἱδρυτοῦ τοῦ Παρεκκλησίου Εὐσταθίου Εὐγενίδου.

Ἐπισκέψεις.

Ἐγένετο δεκτοὶ παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐν Χάλκῃ καὶ ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτῶν:

— τῇ 21ῃ τοῦ μ. ὁ τέως ἐν Ἀγκύρᾳ Πρεσβευτὴς τῆς Ρουμανίας ἐξοχώτατος κ. Ἀλέξανδρος Τελεμὰκ ἀποχαιρετήσας ἐπὶ τῇ ἐντεῦθεν ἀναχωρήσει αὐτοῦ καὶ

— τῇ 26η τοῦ μ. ὁ ἐρίτιμος κ. Ἡλίας Ἠλιάσκος μετὰ τῆς εὐγενεστ. συζύγου αὐτοῦ.

Ὀνομαστήρια.

Τῇ 29ῃ Σεπτεμβρίου, τοῦ ἐντιμολογιωτάτου Ἄρχοντος Μεγάλου Λογοθέτου κ. Κυριακοῦ Γκιώκα ἄγοντος τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτήν, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Ἐντιμολογιότητα ἐν Πριγκήπῳ

ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος καὶ διεβίβασεν αὐτῇ τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Μνημόσυνον Ἀρχιερέως.

Τῇ Κυριακῇ, 19ῃ Σεπτεμβρίου, παραμονῇ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Εὐσταθίου, ἡ ἐν Χάλκῃ ἱ. Σκήτη τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐτέλεσε μνημόσυνον τοῦ ἐν Ἀθήναις θανόντος ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Τρῳάδος Εὐσταθίου, ἐπὶ ἔτη ἡγουμένου χρηματίσαντος τῆς ἱ. Σκήτης.

Τῆς ἱ. ἐπιμνημοσύνου λειτουργίας προέστη ὁ σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός.

Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπή.

— Γενομένης ἐν συνεδρίᾳ τῆς Π. Κ. Ἐκκλησ. Ἐπιτροπῆς εὐφήμου μνείας τοῦ ζήλου καὶ τῆς εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως τοῦ ἐκ τῶν ἐφημερίων Σταυροδρομίου αἰδεσ. οἰκονόμου κ. Ἰωάννου Γαρυφάλου, ἐξεφράσθη αὐτῷ, ἐξ ἀποφάσεως, ὑπὸ τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας ἡ ἐκκλησιαστικὴ εὐαρέσκεια.

— Εἰς τοὺς κατὰ τὸν μῆνα 7βριον ἀσθενήσαντας καὶ ἐν τοῖς Νοσοκομείοις νοσηλευθέντας πανοσ. ἀρχιμ. κ. Ἀμβρόσιον Χατζόπουλον, ἱερατικῶς Προϊστάμενον Κοντοσκαλίου, καὶ αἰδεσ. οἰκονόμον κ. Γεώργιον Παπαδόπουλον, ἱερέα τοῦ ἱ. Ἁγιάσματος τοῦ ἁγ. Θεράποντος Σιρκετζῆ, διεβίβασε τὰς εὐχὰς τῆς Π. Κ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπισκεφθεὶς αὐτούς, ὁ πανοσ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος.

— Διὰ λόγους πειθαρχικοὺς παυθέντος ἐκ τῆς ἐνορίας Φερίκιοϊ τοῦ ἐν αὐτῇ χρέη διακόνου καὶ ἱεροκήρυκος ἐκπληροῦντος ἱερολ. διακόνου Πολυκάρπου Ρετσέλη, διωρίσθη ἀντ' αὐτοῦ ἐν Φερίκιοϊ ὁ ἱεροδιάκονος καὶ ἱεροκήρυξ Εὐαγγελιστρίας Προπ. Ταταούλων ἱερολ. Ἀθανάσιος Ἀναστασιάδης, ἀντικατασταθεὶς ἐν Προπ. Ταταούλων διὰ τοῦ ἱεροδιακόνου καὶ ἱεροκήρυκος τῆς Ἱ. Πατριαρχ. καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ ἱερολ. Γαβριὴλ Πρεμετίδου.

Κοινότης Ἀλεξανδρέττας.

Τῶν καθηκόντων ἱερέως τῆς ἐν Ἀλεξανδρέττᾳ ὀρθοδόξου Κοινότητος ἀνατεθέντων προσωρινῶς τῷ ἐκ τῶν ἱερέων τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς πανοσ. ἀρχιμανδρίτῃ κ. Κυρίλλῳ Ἀγαπίου, τέως ἐφημερίῳ τῆς Ἱ. Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, ἡ αὐτοῦ πανοσιότης ἀναχωρήσασα ἐντεῦθεν τῇ 21ῃ τοῦ μηνὸς μετέβη εἰς Ἀλεξανδρέτταν καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ.

Θάνατος ἱερέως.

Ἀπὸ καιροῦ ἀσθενῶν καὶ ὑπὸ νοσηλείαν εὑρισκόμενος, ἀπεβίωσε τῇ 16ῃ Σεπτεμβρίου ὁ ἐκ τῶν γεγηρακότων ἱερέων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν ἱερατικῶς Προϊστάμενος Ξυλοπόρτης ἀείμνηστος Ζαχαρίας Βασιλειάδης.

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία τοῦ ἱερέως ἐψάλη τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ Ἱερῷ Ἁγιάσματι τῶν Βλαχερνῶν, προστάντος αὐτῆς τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, ἐκφωνήσαντος καὶ τὸν ἐπικήδειον, μετέχοντος δὲ τοῦ ἱ. κλήρου τῶν πέριξ ἐνοριῶν. Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος παρέστη ὁ πανοσ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Γεράσιμος.

Ὁ ἀείμνηστος καταλείπει μνήμην ζηλωτοῦ καὶ καλοῦ ἱερέως.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Συνοδικαὶ συνεδρίαι.

Τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐφησυχασάσης καὶ κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἐν Χάλκῃ, τῶν γενομένων τακτικῶν συνεδριῶν τῆς Ἱ. Συνόδου προήδρευσεν ὁ Α'. τῇ τάξει σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μάξιμος.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς.

Ἐλήφθησαν Ἐκθέσεις καὶ τηλεγραφήματα τοῦ σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς κ. Ἀθηναγόρου περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, ἅτινα καὶ παρεπέμφθησαν τῇ ἁρμοδίᾳ συνοδικῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἐπιτροπῇ πρὸς μελέτην.

Ἱερὰ Μητρόπολις Θυατείρων.

Ἀποσταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ἀνεγνώσθησαν Ἐκθέσεις ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Τῇ Α. Σεβασμιότητι ἐξεφράσθησαν διὰ γράμματος αἱ εὐχαριστίαι τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ταῖς παρασχεθείσαις πληροφορίαις.

Ἱερὰ Μητρόπολις Λέρου.

Ζητηθεῖσαι διὰ γράμματος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Λέρου καὶ Ἀστυπαλαίας κ. Ἀποστόλου παρεσχέθη τῇ Α. Σεβασμιότητι ἄδεια πρὸς χειροτονίαν τριῶν ἱερέων, τῶν Σάββα Γ. Χατζηδάκη, Κωνσταντίνου Κ. Χατζηδάκη καὶ Ἐμμανουὴλ, Ι. Ἰωαννίδου, διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κώου.

Ληφθεῖσαι συνοδικῶς διεβιβάσθησαν τῷ πανοσιολ. Γενικῷ Ἀρχιερατ. Ἐπιτρόπῳ τῆς Ἐπαρχίας Κώου ἀποφάσεις περὶ κεκωλυμένων γάμων διαφόρων βαθμῶν συγγενείας, περὶ τῶν ὁποίων ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τῆς αὐτοῦ πανοσιολογιότητος σχετικαὶ αἰτήσεις.

Ἐσωτερικὰ ζητήματα.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπησχολήθη ἐπὶ πλείστων ζητημάτων ἐσωτερικοῦ χαρακτῆρος.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἐπαρχία Χαλκηδόνος.

Θάνατος ἱερέως.

Ἀσθενήσας τελευταίως ἀπεβίωσε τῇ 25ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς καὶ ἐκηδεύθη τῇ ἐπαύριον ὁ ἐπὶ εἰκοσαετίαν διατελέσας ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Κανδυλλὶ ἀείμνηστος Σύγκελλος Κωνστάντιος Σγούτας.

Τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας τοῦ ἱερέως, ψαλείσης ἐν τῷ κοινοτικῷ Ναῷ Κανδυλλί, προέστη ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Λεύκης κ. Παγκράτιος, ἐκφωνήσας καὶ τὸν ἐπικήδειον, μετέσχον δὲ πλεῖστοι συνάδελφοι τοῦ ἀειμνήστου. Τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ἀντεπροσώπευσεν ὁ πανοσ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Γεράσιμος. Ἀπὸ μέρους τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, κωλυομένου, παρέστη ὁ Ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ πανοσιολ. κ. Ἰάκωβος.

Ὁ ἐκλιπὼν ἱερεὺς ἔχαιρεν ἰδιαιτέρας εὐλαβείας καὶ στοργῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτοῦ, ὑπηρέτησε δὲ τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΜΗΝΟΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ - ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

('Εκκλησιαστικαὶ προαγωγαί.)

Κατὰ τὴν Συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς 5ης λήξαντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν μακρὰν καὶ δόκιμον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίαν τῶν τριῶν θεοφιλ. Ἐπισκόπων Ἐλαίας κ. Ἀγαθαγγέλου, Λεύκης κ. Παγκρατίου καὶ Ναζιανζοῦ κ. Φιλοθέου, ἐκτιμῶσα δ' ἅμα τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, μεθ' ὧν οἱ δύο ἀνώτεροι Κληρικοὶ τῆς Αὐλῆς, πανοσιολ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος καὶ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Κύριλλος παραδειγματικῶς ἐξεπλήρωσαν, ἐν αἷς ἐτάχθησαν θέσεσι, τὰ ἀνατεθειμένα αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθήκοντα, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς ὅπως προαγάγῃ, κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀοιδίμων προκατόχων Αὐτῆς, τοὺς ὡς ἄνω κληρικούς, εἰσηγήσατο τὴν εἰς Μητροπολίτας προαγωγὴν αὐτῶν.

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ὁμοθύμως ἀποδεξαμένη τὴν ὡς ἄνω εἰσήγησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐνέκρινε τὴν εἰς Μητροπολίτας προαγωγὴν τῶν τε τριῶν θεοφιλ. Ἐπισκόπων καὶ τῶν δύο ἀνωτέρων Κληρικῶν.

Κανονικαὶ ψῆφοι.—Κατὰ τὴν αὐτὴν Συνοδικὴν συνεδρίαν, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Προικονήσου, ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Φιλόθεος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν θεοφιλ. Ἐπισκόπων Ὀλύμπου κ. Καλλινίκου καὶ Βοστώνης κ. Ἀθηναγόρου.

— Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Κυδωνιῶν, ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀγαθάγγελος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν θεοφιλ. Ἐπισκόπων Νύσσης κ. Γερμανοῦ καὶ Σικάγου κ. Γερασίμου.

— Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Γάνου καὶ Χώρας, ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Λεύκης κ. Παγκράτιος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν θεοφιλ. Ἐπισκόπων Ἁγίου Φραγκίσκου κ. Εἰρηναίου καὶ Ὀλύμπου κ. Καλλινίκου.

— Αὐθημερόν, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Περγάμου ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ πανοσιολ. Μέγας Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν πανοσιολ. ἀρχιμανδριτῶν κ. Ἀθηνοδώρου Παραδείση καὶ κ. Μελίτωνος Χατζῆ.

— Αὐθημερόν, γενομένων ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ κανονικῶν ψήφων πρὸς ἐκλογὴν Μητροπολίτου τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Χαλδίας, ἐξελέγη παμψηφεὶ τοιοῦτος ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Κύριλλος, συνυποψηφίων τεθέντων τῶν πανοσιολ. ἀρχιμανδριτῶν κ. Ἀθηνοδώρου Παραδείση καὶ κ. Ἰωάννου Ἀνδρεάδου.

— Τοῖς τε πανιερωτάτοις Μητροπολίταις Προικονήσου, Κυδωνιῶν καὶ Γάνου καὶ Χώρας καὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐψηφισμένοις Μητροπολίταις Περγάμου καὶ Χαλδίας, παραστᾶσιν ἐν τῇ αὐτῇ συνεδρίᾳ ἐνώπιον τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς

Συνόδου, ἐγένετο τὸ εἰθισμένον μήνυμα, μεθ' ὅ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν τῷ Ναῷ νενομισμένη εὐχαριστία αὐτῶν.

— Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος, ἀποδεξαμένη πρότασιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐνέκρινεν ὅπως οἱ μὲν πανιερ. Μητροπολῖται Προικονήσου, Κυδωνιῶν καὶ Γάνου καὶ Χώρας ἐξακολουθῶσι διατηροῦντες ἃς εἶχον καὶ πρότερον ὀργανικὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ θέσεις, ἤτοι ὁ πρῶτος τὴν τοῦ Μ. Ἱεροκήρυκος, ὁ δεύτερος τὴν τοῦ Γενικοῦ Ἐπόπτου τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ὁ τρίτος τὴν τοῦ Ἀρχειοφύλακος τῶν Π/χείων, οἱ δὲ Μητροπολῖται Περγάμου καὶ Χαλδίας ὀνομασθῶσιν Εἰσηγηταὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

— Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος καθορίζουσα τὴν ἀπὸ ἀπόψεως Συνταγματίου θέσιν τῶν πέντε νέων Μητροπολιτῶν, ἐνέκρινε, συμφώνως τῇ κρατούσῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τελευταίως τάξει, ὅπως οὗτοι ἔρχωνται μετὰ τοὺς ὑπάρχοντας ἐνταῦθα Μητροπολίτας κατὰ τὴν σειρὰν τῆς Μητροπολιτικῆς αὐτῶν προαγωγῆς.

Πατριαρχικὴ Αὐλή. — Κενωθείσης διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πανιερ. Μητροπολίτου κ. Περγάμου Ἀδαμαντίου τῆς θέσεως τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὠνόμασε Μ. Πρωτοσύγκελλον τὸν πανοσιολ. τέως Μ. Ἀρχιδιάκονον κ. Μάξιμον, Μ. Ἀρχιδιάκονον τὸν πανοσιολ. τέως Δευτερεύοντα κ. Μελέτιον, Δευτερεύοντα τὸν πανοσιολ. τέως Τριτεύοντα κ. Ἰσίδωρον, Τριτεύοντα τὸν πανοσιολ. τέως διάκονον τῆς σειρᾶς κ. Χρυσόστομον, προσέλαβε δὲ ὡς διάκονον τῆς σειρᾶς τὸν ἱεροδιάκονον τοῦ ἐν Γαλατᾷ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου πανοσιολ. κ. Αἰμιλιανὸν Ζαχαρόπουλον, ᾧτινι ἀνετέθησαν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς γραμματείας τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας.

Γραφεῖον Ἱερᾶς Συνόδου. — Κενωθείσης διὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ πανιερ. Μητροπολίτου Χαλδίας κ. Κυρίλλου τῆς θέσεως τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου διωρίσθη Ἀρχιγραμματεὺς ὁ τέως Ὑπογραμματεὺς Διάκονος κ. Μάξιμος Χρηστόπουλος καὶ Ὑπογραμματεὺς ὁ τέως Ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος κ. Ἰάκωβος Στεφανίδης.

Ἀρχιερατικαὶ Χειροτονίαι. — Τῇ 9ῃ Ὀκτωβρίου ἐγένετο ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου, ἱερουργούντων τῶν σεβασμ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, Πριγκηπονήσων κ. Θωμᾶ, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου, Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, Λαοδικείας κ Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ. Εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν ἔλαβον μέρος ὁ πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος καὶ ὁ αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος, διηκόνησαν δὲ οἱ πανοσιολ. Δευτερεύων κ. Ἰσίδωρος καὶ Ὑπογραμματεὺς κ. Ἰάκωβος. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν ἀνέγνω ὁ ἐντιμολ. Μ. Λογοθέτης κ. Κ. Γκιώκας.

— Τῇ 10ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Χαλδίας κ. Κυρίλλου, ἱερουργούντων τῶν σεβασμ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, Πριγκηπονήσων κ. Θωμᾶ, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντίνου, Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ. Εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν ἔλαβον μέρος ὁ Σχολάρχης τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Νικόδημος Χαρβαλιᾶς. Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν Προσευχὴν ἀνέγνω ὁ ἐντιμολ. Μ. Λογοθέτης κ. Κ. Γκιώκας.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, παραστᾶσα κατὰ τὰς ὡς ἄνω χειροτονίας ἐν τῷ Ἱ. Βήματι, συνεχάρη τοῖς χειροτονηθεῖσιν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Ἀρχιερέων.

Ἱερατικαὶ Χειροτονίαι—Χειροθεσίαι

— Τῇ 9ῃ Ὀκτωβρίου, κατὰ τὴν αὐτὴν θείαν λειτουργίαν, καθ᾽ ἣν ἐγένετο ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου. Μητροπολίτου Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου, ἐτελέσθη καὶ ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ νέου Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου. Τὴν ἑσπέραν δέ, κατὰ τὸν Ἑσπερινόν, ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχειροθέτησε τὸν χειροτονηθέντα εἰς Μ. Πρωτοσύγκελλον, τὸν δὲ τέως Δευτερεύοντα τῶν Π/χικῶν Διακόνων πανοσιολ. κ. Μελέτιον εἰς Μ. Ἀρχιδιάκονον.

— Τῇ 10ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, κατὰ τὴν θ. λειτουργίαν, καθ᾽ ἣν ἐτελέσθη ἡ εἰς Ἀρχιερέα χειροτονία τοῦ ἐψηφισμένου Μητροπολίτου Χαλδίας κ. Κυρίλλου, ἐγένετο καὶ ἡ εἰς πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ νέου Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου πανοσιολ. κ. Μαξίμου Χρηστοπούλου. Ἡ εἰς Ἀρχιμανδρίτην χειροθεσία τοῦ νέου Ἀρχιγραμματέως ἐγένετο ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Π/χικῷ Παρεκκλησίῳ αὐθημερόν, κατὰ τὸν Ἑσπερινόν.

Ὀνομαστήρια τῆς Α.Θ. Παναγιότητος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος δὲν ἑώρτασεν ἐπισήμως τὰ ὀνομαστήρια Αὐτῆς (13 Ὀκτωβρίου). Ἡ πρὸς τὸ σεπτὸν ὅμως πρόσωπον Αὐτῆς βαθεῖα στοργὴ καὶ εὐλάβεια σύμπαντος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἐξεδηλώθη καὶ πάλιν ἀμέριστος.

Τὴν πρωΐαν ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ ἐτελέσθη, χοροστατοῦντος τοῦ Α'. τῇ τάξει σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, ἡ θεία λειτουργία ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου, διακονούντων τῶν πανοσιολ. Δευτερεύοντος κ. Ἰσιδώρου καὶ Ὑπογραμματέως κ. Ἰακώβου. Κατὰ τὴν ἀρτοκλασίαν ὁ χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς ἐδεήθη ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργείας, προσελθόντες εἰς τὸ Ἰδιαίτερον Γραφεῖον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐχαιρέτησαν Αὐτὴν οἱ σεβ. Μητροπολῖται καταλλήλως προσφωνήσαντος Αὐτὴν τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, καὶ ἀκολούθως οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι τῶν Π/χείων, ὑποβαλόντες τὰς υἱικὰς αὐτῶν εὐχάς, προσφωνοῦντος τοῦ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου. Ἐπίσης προσελθόντες ὑπέβαλον τὰ σέβη αὐτῶν οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Ἐκκλησίας, τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τῶν Π/χείων, ὁ Σχολάρχης τῆς Θεολ. Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Χρυσόστομος Κορωναῖος, ὁ κλῆρος τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁ ἐνταῦθα Σέρβος Πρωθιερεὺς αἰδεσιμολ. κ. Πέτρος Χαϊδούκοβιτς, ὁ Ἄγγλος Πρωθιερεὺς αἰδεσιμ. κ. Αὐγουστῖνος Ὄκλεϋ καὶ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐγκρίτων τῆς ἐνταῦθα ὁμογενείας.

Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαί.

— Κατηρτίσθη Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, Δέρκων, κ. Ἰωακείμ, Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου καὶ Λαοδικείας κ. Δωροθέου, ἐντολὴν ἔχουσα ὅπως καθορίσῃ ἐπὶ μέρους τὰ καθήκοντα τῶν πανιερ. Μητροπολιτῶν Περγάμου κ. Ἀδαμαντίου καὶ Χαλδίας κ. Κυρίλλου ὡς Εἰσηγητῶν τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

— Ἐνεκρίθη ὁ διορισμὸς τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ ὡς μέλους τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς.

— Ληξάσης τῆς τριετοῦς θητείας, συμφώνως τῷ οἰκείῳ Κανονισμῷ, τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐν τῇ Ἱ. Π/χικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης Π/χικῆς Βιβλιοθήκης, ἐνεκρίθη ἡ ἐπὶ μίαν εἰσέτι τριετίαν παράτασις τῆς θητείας τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπαρτίζεται καὶ αὖθις ἐκ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Σάρδεων κ.

Γερμανοῦ (Προέδρου) καὶ Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ καὶ τοῦ Σχολάρχου τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Χρυσοστόμου Κορωναίου.

— Ἐνεκρίθη ὅπως ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ τῆς Π/χικῆς Βιβλιοθήκης παραμείνωσιν ὡς μέλη καὶ ὑπὸ τὴν νέαν ἰδιότητα αὐτῶν οἱ πανιερ. Μητροπολῖται Περγάμου κ. Ἀδαμάντιος καὶ Χαλδίας κ. Κύριλλος, διορισθῶσι δέ, κατὰ τὴν τάξιν, ὡς μέλη ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. κ. Μάξιμος.

Πατριαρχικαὶ Χοροστασίαι.

Τῇ 17ῃ Ὀκτωβρίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ.

Πατριαρχικὸς Ναός.

Ἐν τῷ πανσέπτῳ Π/χικῷ Ναῷ τῇ Κυριακῇ τῆς 3ης Ὀκτωβρίου ἐχοροστάτησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος, τὰς Κυριακὰς δὲ τῆς 24ης καὶ τῆς 31ης, καθὼς καὶ τῇ 26ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλήτου, ἐχοροστάτησεν ἐν αὐτῷ ὁ πανοσιολ. νέος Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος.

Πατριαρχικὰ Συγχαρητήρια.

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Σεκὲρ Βαϊραμίου (1 Ὀκτωβρίου) τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος διεβίβασε τῷ Ἐξοχ. Νομάρχῃ καὶ Δημάρχῳ τῆς Πόλεως Δόκτορι Λουτφῇ Κιρδὰρ καὶ τῷ Διευθυντῇ τῆς Ἀσφαλείας κ. Α. Δεμὶρ ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος μεταβὰς μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Τουρκικοῦ Γραφείου τῶν Πατριαρχείων κ. Εὐθυμίου Μαυρίδου.

Αἱ εὐχαὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καταλλήλως διεβιβάσθησαν καὶ ταῖς ἐν Φαναρίῳ Ἀρχαῖς.

Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπή.

—Κατόπιν τῆς ἀποχωρήσεως ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς τῶν εἰς Μητροπολίτας Προικοννήσου, Κυδωνιῶν, Γάνου καὶ Χώρας καὶ Περγάμου ἀναδειχθέντων τέως μελῶν αὐτῆς θεοφιλ. Ἐπισκόπων Ναζιανζοῦ κ. Φιλοθέου, Ἐλαίας κ. Ἀγαθαγγέλου, Λεύκης κ. Παγκρατίου καὶ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Ἀδαμαντίου, ἐγένετο ἀνασυγκρότησις τοῦ σώματος τῆς Ἐπιτροπῆς, καταρτισθείσης ὡς ἀκολούθως: Προέδρου παραμένοντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Λαοδικείας κ. Δωροθέου, μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκτὸς τῶν φυσικῶς αὐτῆς μετεχόντων Μ. Πρωτοσυγκέλλου κ. Μαξίμου καὶ Μ. Ἀρχιδιακόνου κ. Μελετίου, διωρίσθησαν ὁ πανοσιολ. Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. κ. Μάξιμος, ὁ Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος, οἱ πανοσιολ. ἀρχιμανδρῖται κ. Νικόλαος Κουτρουμπῆς, ἐφημέριος Σταυροδρομίου, καὶ κ. Ἀλέξανδρος Καντώνης, Ἱερατικῶς Προϊστάμενος Φερίκιοϊ, καὶ ὁ πανοσ. ἱερομόναχος κ. Ἀγαθάγγελος Βουτσᾶς, Ἱερατικῶς Προϊσταμενεύων Ταταούλων, χρέη γραμματέως ἐκπληροῦντος τοῦ Δευτερεύοντος τῶν Π/χικῶν Διακόνων κ. Ἰσιδώρου.

— Τῇ 18ῃ Ὀκτωβρίου, γενομένης τῆς πρώτης συνεδρίας τῆς οὕτω ἀνασυγκροτηθείσης Π. Κ. Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς, ὁ Πρόεδρος αὐτῆς σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος ἐν καταλλήλῳ προσαγορεύσει ἐξέφρασε τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ πρὸς τὰ νέα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐκφράσας ἅμα εὐχαριστίας πρὸς τὰ ἀποχωρήσαντα μέλη διὰ τὴν ζηλωτὴν καὶ καρποφόρον ἄχρι τοῦδε ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ παρεδρείαν αὐτῶν.

Ἀπὸ μέρους τῶν νέων μελῶν, ἀπαντῶν, ηὐχαρίστησεν ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος.

— Ἐπὶ σχετικῇ ἐκθέσει τῆς Π. Κ.

Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ἁ. καὶ Ἱ. Συνόδου καὶ ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χριστουπόλεως κ. Μελετίου ἡ χειροτονία τοῦ Σπυρίδωνος Πεταρούδη, εἰς διάκονον μὲν ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Βλάγκας τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου, εἰς πρεσβύτερον δὲ ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Σαρμασικίου τῇ 31ῃ Ὀκτωβρίου. Ὁ νέος ἱερεὺς προορίζεται δι' ἱερατικὴν ὑπηρεσίαν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ.

Ὀφφίκιον

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ΚΠ/όλεως τῷ ἐκ τῶν ἀποφοίτων τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς Χάλκης καὶ ἐκ τῶν ἐφημερίων τοῦ πανσέπτου Π/χικοῦ Ναοῦ πανοσιολ. ἱερομονάχῳ κ. Ἱερωνύμῳ Κωνσταντινίδη, τῆς εἰς τὸ ὀφφίκιον τοῦτο χειροθεσίας γενομένης, ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὑπὸ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Α. Σεβασμιότητος θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἐν Ξηροκρήνῃ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τῇ 26ῃ τοῦ μηνός.

Ἐπισκέψεις

Τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ ἐνταῦθα Γενικὸς Πρόξενος τῆς Πολωνίας κ. Zdzislaw Szczerbinski, προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετὰ τοῦ νέου Ὑποπροξένου κ. Karol Staniszewski καὶ τοῦ Ν. Συμβούλου τοῦ Γ. Προξενείου κ. Θ. Παπαζιάν.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀντεπεσκέφθη τὴν Α. Ἐντιμότητα ὁ πανοσ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Μάξιμος μετὰ τοῦ Διευθύνοντος τὴν Διερμηνείαν τῶν Π/χείων κ. Ἀλεξ. Μελίδου.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

—*Ἔναρξις μαθημάτων*. Τῇ Δευτέρᾳ, 4ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς Ὀκτωβρίου, τελεταρχοῦντος τοῦ σεβ. Μητροπολ. Πριγκηπονήσων κ. Θωμᾶ, Ἐφοροταμίου τῆς Ἱ. Θεολ. Σχολῆς, καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐκ τῶν Ἐφόρων σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης κ. Πολυκάρπου καὶ Σάρδεων κ. Γερμανοῦ, ὡς καὶ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου, ηὐλογήθη διὰ τῆς καθιερωμένης ἐπὶ τούτῳ τελετῆς ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων τῆς, χάριτι Θεοῦ, ἑκατοστῆς περιόδου τῆς λειτουργίας τῆς ἱστορικῆς καὶ παλαιφάτου ταύτης Σχολῆς. Μετὰ τὴν νενομισμένην τελετὴν ὁ Σχολάρχης τῆς Σχολῆς πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Κορωναῖος προσεφώνησε τοὺς παρόντας, ἐκφράσας τὴν χαρὰν τῆς Σχολῆς, διότι ἡ χάρις τοῦ Παναγάθου Θεοῦ συνήγαγε καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ διδασκάλους καὶ μαθητὰς ὅπως συνεχίσωσι τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, διαγράψας δὲ ἀκολούθως ὡς κύρια καθήκοντα τῶν σπουδαστῶν τῆς Θεολ. Σχολῆς τὴν ἐντατικὴν ἐργασίαν πρὸς ἐπιστημονικὸν καταρτισμόν, τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν καλλιέργειαν τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰς διατάξεις τῆς Σχολῆς.

Μετὰ τὴν προσφώνησιν τοῦ Σχολάρχου, ἀνεγνώσθησαν οἱ βαθμοὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος. Τὴν ὅλην δὲ σεμνὴν ταύτην τελετὴν κατέκλεισεν ὁ προεξάρχων σεβ. Μητροπολίτης δι' ἐμπνευσμένης καταλλήλου προσλαλιᾶς, ἐκφράσας τὴν εὐαρέσκειαν καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐπιτελεσθεῖσαν ἐργασίαν κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος καὶ διαβιβάσας τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς προστάτιδος τῆς Σχολῆς Ἱεραρχίας ὅπως καὶ τὸ ἀρχόμενον σχολικὸν ἔτος ᾖ ηὐλογημένον εἰς πνευματικὴν καρποφορίαν.